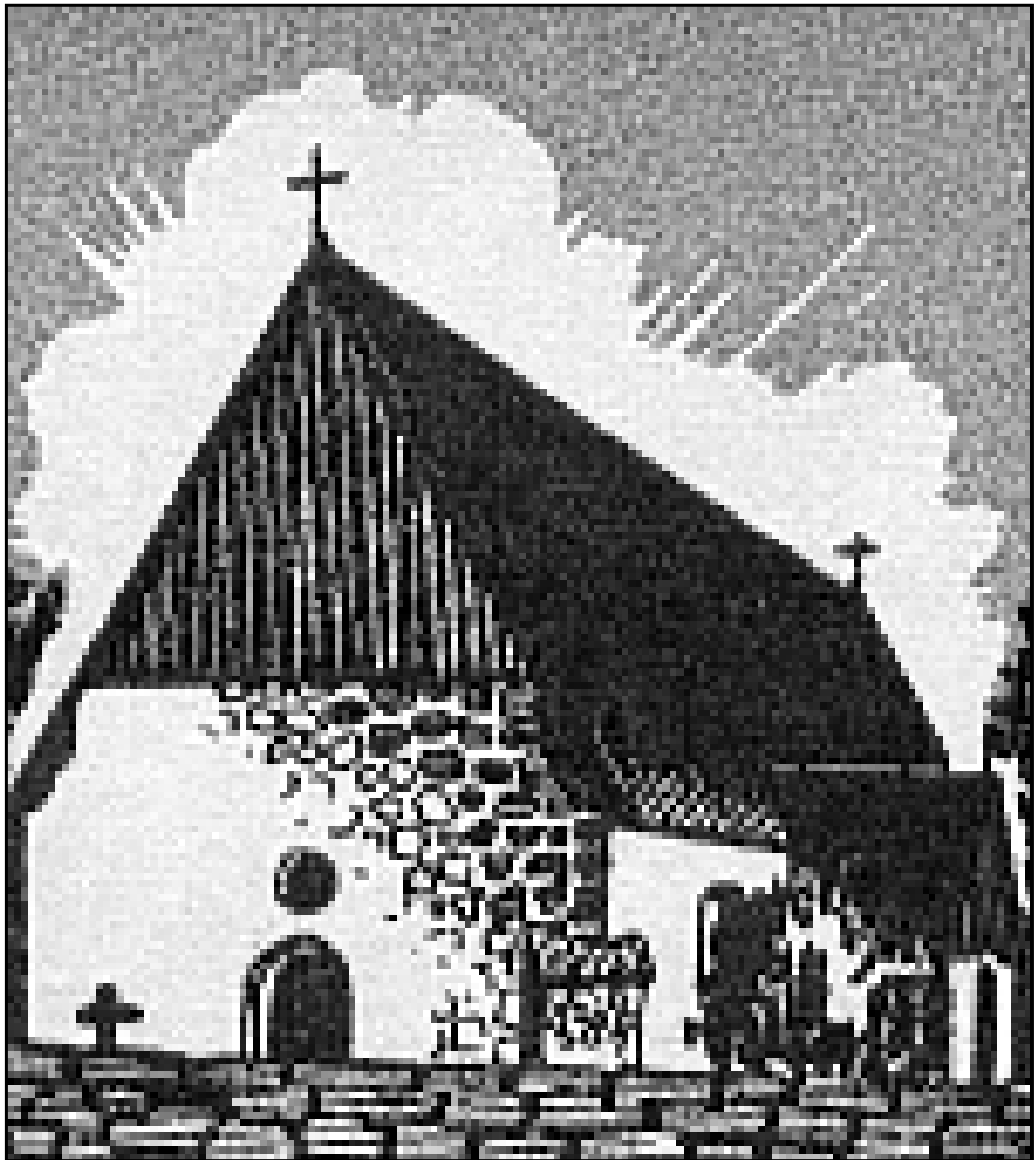

Juuret 2/2002

***Ylistarossa, Isossa- ja Vähässäkyrössä
Vanhassa Ilmajoen pitäjässä
Laihialla ja Jurvassa***

Huh hellettä!

Suomalaiset ovat saaneet nauttia kesän lämmöstä, josta tutkimukset ovat saattaneet kärsiä. Kauniina kesäpäivänä mieli tekee ulos luontoon. Lukeminen sen sijaan onnistuu, siispä vain selaamaan ”Juuria”.

Vuoden ensimmäisestä Juuret-julkaisusta tuli valtava määrä kiitosta, mutta mahtui mukaan yksi ”risukin”, jonka allekirjoittanut ottaa omaan piikkiinsä. Meitä moitittiin, kun koelähetyksenkin saaneet saivat samanlainen tekstisisällön omaavan maksulapun kun vanhatkin tilaajat. Moite oli paikallaan, ja otamme siitä vastaisuudessa opiksi. Kovasti julkaisuun on myös useammaltakin taholta kaivattu lisää kartoja. Tätäkin toivomusta pitää yrittää toteuttaa mahdollisuuksien mukaan.

Tällä kertaa kaikki valmiina olevat artikkelit eivät mahtuneet mukaan, seikka joka kyllä helpottaa seuraavan lehden tekemistä. Itse asiassa sen vuoksi pääkirjoituskin on supistettu pieneen tilaan, että ”lukemista” olisi enemmän. Toimikunnan muu toiminta julkaisun lisäksi on jäänyt vähäiseksi, mutta tässä vaiheessa siitä ei kannata huolestua, sillä todennäköisesti toimikunta tulee muutenkin pohtimaan rooliaan ja toimintalinjauksiaan vielä tämän vuoden ajan.

Hyvää kesää kaikille:	Matti Lehtiö	
Sisälllys:		
Matti Lehtiö	Jacob, Jaakko vai Jaska?	sivu 3
Matti Lehtiö	Orismalan Karhun talon ilmajokinen isäntä	sivu 6
Ulpu Takatalo	1700-luvun oikeus	
Matti Lehtiö	Erkki Kauppila ja hänen jälkeläisiään ympäri Pohjanmaata	osa 1 sivu 11
	Kiista Jurvanjärven nautintaoikeuksista	sivu 13
Matti Lehtiö	Tervajoen Hakalan talon asukkaita ja heidän vaiheitaan	sivu 14
Tapio Piirto, Penni Airas ja Markku Pihlajaniemi		
	Kauhajoen Knuuttila – kievari, krouvi ja käräjätalo	osa 1 sivu 20
Reima Mänty	Hakala, Jurvan Sarvijoen kylässä	sivu 23
Jouko Niemelä	Fresdiuksen veljekset uudisasukkaina Alavuden Sulkavankylässä	sivu 25
Tapio Piirto	Ruotu- ja väenottoluettelot: Vuoden 1627 Ilmajoen pitäjässä	sivu 27
Penni Airas	Wilhelm Mansijn – Ilmajoen pitäjänkirjuri	sivu 33
Raimo Latvala	Lisälehti Suomalaisen Virallisen Lehden numeroihin 109, 110 ja 111, vuonna 1906	sivu 38
Pertti Perttula	Jaakko Ilkalle	sivu 39

Julkaisija: PHS:n Juuret-toimikunta

Yhteyshenkilöt:

Pj, sihteeri ja ”päätoimittaja”: Matti Lehtiö, Vanha Korventie 67 66440 Tervajoki matti.lehtio@designor.com

Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri, lisätilaukset: Tapani Pihlajainen Vainiontie 1C7 61500 Isokyrö tapani.pihlajainen@nic.fi

Ilmajoki yht.henkilö: Tapio Piirto, Rommelinmäentie 17 61330 Koskenkorva, rommelinmaki@yahoo.com

Toimiston avaimet ja mikrokorttien katseluvaraukset: Tarja Ollila 050-5650509, tarja.ollila@pp.qnet.fi

Toimitus ottaa vastaan jäsenten artikkeleita, kysymyksiä ja pieniä uusia havaintoja. Artikkeleiden asiasisällöstä vastaa kirjoittaja, mutta toimitus varaa itselleen mahdollisuuden esittää toivomuksia Artikkelin sisällön ja esitystavan suhteen. Koska julkaisu ei sovi hitaan ilmestymistiheyden vuoksi useamman julkaisun mittaiseksi keskusteluareenaksi, siirretään tällaisissa tapauksissa keskustelu suoraan henkilöiden väliseksi, joista julkaisu esittää tiivistelmän.

Artikkeleissa olevien tietojen lainaus on sallittua, lähde ilmoitettuna

Oikoluku (osa tekstistä): Liinu Tamminen

Taitto: Matti Lehtiö

Jacob, Jaakko vai Jaska?

Esivanhempiemme nimien kirjoitusasu on puhuttanut tämän vuoden aikana sukututkimuslehdissä, mutta aivan erityisesti sukututkijoiden Internet-keskustelukana-villa. Keskustelun tuloksena moni vähemmän sukututkimusta harrastanut on tullut epävarmaksi omasta valinnastaan peläten kirjaavansa asiat väärin ja tekevänsä turhaa työtä.

Ajoittain erittäin kiivaitakin mielenilmauksia sisältänyt keskustelu voidaan tiivistää kahteen vastakkaiseen näkemykseen: alkuperäisen nimi-muodon (kastenenimen) säilyttäminen ja vieras-kielisten nimien muuttaminen suomenkieliseksi. Alkuperäisten nimien kannattajat perustelevat mielipidettään siten, että kastekirja on virallinen asiakirja, josta seuraa, että kasteessa annettu nimi on henkilön virallinen nimi. Tämän mukaisesti nimien kirjoitusasut ovat pitkälle 1800-lukua ruotsinkielisissä kirjoitusasussa. Kasteessa annetun nimen muuttamista kansanomaiseksi suomenkieliseksi nimeksi kannattavat perustavat taas mielipiteensä siihen, että henkilön nimi tulee kirjata sellaiseen asuun, joksi häntä todennäköisesti puhuteltiin koko elämänsä ajan.

Itse keskustelu kylläkin on monasti siirtynyt sivuraiteille, ja sen tärkeimpänä vaikuttimena on ollut tietokoneen hakutoimintojen käyttömahdollisuudet ja erilaisten nimilistojen yhdistämisiongelmat erilaisten nimivariaatioiden sekamelskassa. Tämä ei välttämättä ole oikea lähestymistapa asiaan. Asia ei liene ole ongelma, sillä tietokoneessa on "etsi-korvaa" -toiminto, jonka avulla voi vaihtaa vaikka 10 000 Jacobia Jaakoksi tai Jaakkoa Jacobiksi muutamassa sekunnissa vaikka päivittäin, jos niin haluaa.

Kun pohtii näitä kahta vastakkaista näkemystä, täytyy todeta, että molemmat ovat omalla tavallaan perusteltuja ja oikeita. Tästä seuraa, ettei ongelmaa ratkaista asettumalla vain yksiselitteisesti toisen mielipiteen kannalle. Ratkaisevaan asemaan nouseekin kysymys siitä, mitä haluamme nimien välityksellä kertoa itsellemme tai lukijoille. Tässä kohdin on syytä teroittaa, että poikkeuksetta jokaisen sukututkijan tutkimustuloksia leviää maailmalle, tahdomme sitä tai emme. Yksikin kopiolla jollekin tuttavalle, saattaa aikojen kuluessa kopioitua laajallekin alueelle – ja sitä kautta myös tietyt nimimuodot..

Jacob

Alkuperäisten kastenimien kirjaajat perustavat siis valintansa siihen, että seurakunnan kastekirjaan kirjattu nimi on henkilön virallinen nimi. Tältä kannalta katsoen valittu periaate on oikea. Se, miksi nimet on pääasiassa kirjattu ruotsiksi, selittyy sillä, että ruotsi oli virallinen hallinto- ja virkakieli. Henkilölle ei edes ollut mahdollista antaa suomenkielisessä asussa olevaa nimeä.

Äkkipäätä saattaa tuntua, että kirjoittamalla nimi rippikirjassa esiintyvässä muodossa välttyy niiltä kaikilta ongelmilta, jotka odottavat niitä, jotka käyttävät nimen erilaisia suomalaisia muotoja. Näin ei kuitenkaan ole, sillä myös alkuperäisiä kastekirjan nimimuotoja käyttävät joutuvat hyvinkin monenlaisten ongelmien eteen.

Tutkimalla muutaman vuoden ajalta esimerkiksi Ilmajoen kastettujen luetteloa, voi sieltä poimia peräti 7 erilaista kirjoitusasua kotoiselle *Heikki*-nimelle: *Henricus*, *Henrieus*, *Hendrick*, *Henderich*, *Henrich* ja *Henrik*. Sijansa Ilmajoen kastettujen luettelossa on siis saanut Heikki-nimen ruotsinkielisen muodon lisäksi myös saksalainen, latinalainen ja mahdollisesti jokin kirjoitusvirheenkin sisältävä nimivariantti. Jos lähdemme siitä, että rippikirjaan merkitty nimimuoto on henkilön virallinen nimi, tulee sitä valitun periaatteen mukaisesti tällöin käyttää tietysti tarkasti koko henkilön elämän ajan. Tämä ei aiheuta ongelmia, niitä syntyy vasta, kun siirrytään seuraavaan sukupolveen. Miten nimittäin tulee kirjata lasten patronyymi? Onko esimerkiksi oikein kirjoittaa latinalaisittain tai saksalaisittain kirjoitettuun nimeen ruotsinkielinen *-son*-päätte, tyyliin: "*Henrieusson*"? Tällaisissa tapauksissa lienee yleisin tapa se, että nimi "normalisoidaan" ruotsinkieliseen muotoon, mutta tällöin rikotaan itse valittua periaatetta vastaan. Toinen yleinen tapa on kirjoittaa patronyymi osittain suomenkieliseen muotoon (*Henrichsinpoika*), mutta myös tällöin rikotaan valittua pääperiaatetta vastaan. Lisäksi tämänkaltainen muuttaminen synnyttää muutamissa tapauksissa varsin eriskummallisia nimiä (kuten *Mattsinpoika*), jotka varmasti eivät ole olleet käytössä. Eteeni ei ole vielä koskaan tullut esimerkkiä, jossa kasteessa latinalaisittain kirjattu nimi olisi esiintynyt *-poika* päätteellä (*Henrieussinpoika*), vaan tällaisissa tapauksissa

nimi on ensiksi ruotsinnettu. Nimeen sisältyy tällöin kaksi virhettä.

Ruotsinkielisten nimiasujen kirjaajien ongelmat eivät kuitenkaan lopu vielä tähän. Kastekirjojen lisäksi rippikirjat ja muut virkakunnan laatimat asiakirjat ovat virallisia dokumentteja. Kun tutkija käyttää näitä asiakirjoja tutkimuksissaan, huomaa hän henkilön nimestä tämän elämän aikana useampiakin kirjoitusasuja. Tutkijan pitää ratkaista suhtautumisensa myös niihin. Selvää on kuitenkin se, että hänen nimensä ei muuttunut. Nimivaihtelut kuitenkin paljastavat meille sen, että käytäntö oli vaihtelevaa, johtuen oikeinkirjoitussääntöjen puuttumisesta, mutta myös kirjureiden ammattitaidosta tai sen puuttumisesta. Oman ongelmansa tuovat ne nimet, joita ei löydy kastekirjasta. Tällaisissa tapauksissa emme tiedä kastenimen virallista kirjoitusasua.

Kun kastettujen luettelossa aletaan käyttää suomenkielisiä nimiä 1800-luvun puolenvälin jälkeen, alkuperäisten kirjoitusasujen käyttäjille syntyy jälleen ongelma, tai paremminkin varsin hassuja nimiyhdistelmiä. Kun kasteessa *Henrich*-nimen saanut isä antaa pojallaan nimen *Heikki*, pitäisi johdonmukaisuus säilyttää kirjoittaa poika-Heikin patronyymiksi: *Heikki Henrichson*.

1500–1600-luvuilla luvullakin sukututkijan on kastekirjojen puutteesta turvaututtava pelkästään tuomiokirjojen ja veroluetteloiden nimianttiin. Karkeasti voidaan sanoa, että mitä kauemmaksi ajassa liikutaan taaksepäin, sitä suurempi vaihtelu nimistön kirjoitusasussa oli vallalla.

Jaakko

Kuten jokainen on huomannut, pitäjän- ja paikallishistorioissa käytetään henkilöistä suomenkielistä nimimuotoa. Tämä käytäntö lähtee varmasti siitä, että historiakirjan tarkoitus on kuvata valitun historiajakson elämää niin tarkasti kun mahdollista. Yksi tapa tarkkaa kuvausta ovat henkilönimitykset. Allekirjoittanut, joka tunnustautuu nimien suomenkielisten kirjoitusasujen kannattavaksi, pitää myös itse tätä perustetta tärkeimpänä perusteena valinnalleen. Lisää kantavuutta asia saa siitä, että henkilönimistö on ollut hyvin tärkeässä asemassa paikan- ja talonimistön synnyssä. On aika merkittäviä kirjoittaa, että ”*Heikkilän talon ensimmäinen isäntä oli Henrich ja että talo sai siitä nimensä*”. Lyhyesti voidaan siis väittää, että käyttämällä suomalaisia henkilönimiä tehdään samalla tutummaksi alueen asutushistoriaa. Alkuperäisten nimiasujen

kannattajat esittävät tässä kohdin vastaväitteen: ”*Mistä nimen suomalaisen asun valitsija osaa valita henkilölle oikean nimivastineen*”? Emme todellakaan useimmissa tapauksissa tiedä tarkasti, millä nimellä henkilöä kutsuttiin. Henkilökohtaisesti en kuitenkaan pidä asiaa ongelmallisena, tärkeintä on löytää lähinnä oikea nimimuoto. Oikean nimimuodon valintaa helpottamaan on laadittu nimilistoja, mutta ongelmattomia nekään eivät ole, koska ne on laadittu koko Suomea kattavaksi, jolloin alueelliset erilaisuudet jäävät huomioimatta. Edelleen nimilistaan on valittu sellaisia nimiä, jotka todellisuudessa yleistyivät vasta 1800-luvulla. Allekirjoittanutkin on tietämyksen karttuessa muuttanut omaa käytäntöään aivan viime aikoina ja todennäköisesti tulee muuttamaan jatkossakin, kunhan hyviä perusteluja löytyy. Esimerkkeinä tällaisesta ovat nimet Simo ja Yrjö. Tutkimalla alkuperäislähteitä ja paikannimistöä alueellamme voi todeta, että oikeammat ja yleisimmin käytössä olleet nimimuodot olivat Simuna ja Yrjänä. Edelleen voimme lisätä listaan: Mikko-, Pekka-, Olavi- ja Niilo-nimet. Oikeampaa on Pohjanmaalla käyttää nimiä Mikki, Pietari Olli ja Niiles.

Käräjätuvassa tai veronkannossa tilanne lienee ollut se, että henkilö ilmoitti nimensä normaalissa, tutussa suomenkielisessä puhuttelum muodossa, jonka kirjuri sitten ”ruotsinsi” parhaan kykynsä mukaan. Kun menettely oli tällainen, oli olemassa suuri vaara, ettei kirjuri tuntenut henkilön ilmoittaman nimen ruotsinkielistä vastinetta ja kirjasi nimen väärin.

Nils-nimi

Yksi kirjureiden veroluetteloissa suosima ruotsalaisnimi on Nils, jonka nimiensuomentajat kirjaavat useimmiten Niiloksi. Valinta on virheellinen, sillä Niilo-nimi yleistyi vasta 1800-luvulla, ja sitä aikaisemmin käytettiin Niilesmuotoa. On kuitenkin todennäköistä, että 1500-luvulla ja vielä 1600-luvun alussa Niiles-nimikin oli vielä harvinainen. Jos oli siis oman aikansa kirjureilla ongelmia, on niitä meillä sukututkijoillakin. Isonkyrön Kylkkälän kylässä Tarkkasen talossa isännöi 1600-luvun alussa (alkuperäisen kirjoitusasun mukaan) *Nisius Knutsson*, ja hänen jälkeensä hänen poikansa *Luukas Nisiusson*. Nisius nimi pohjautuu *Dionysius* nimeen, jonka suomenkielisiä vastineita on Nisiuksen lisäksi *Nisu*. Vuonna 1638 Luukaksen patronyymi muuttuu yllättäen

”*Nilssoniksi*”. Ruotsinkielien Nils-nimen lähtökoh-
tana ovat kuitenkin nimet Nikolaus ja Nikodemus,
joiden vastineita ovat mm. *Niku ja Niko*. 1630-
luvun veroluetteloiden kirjoittaja muuttaa siten
Luukaksen isän nimeksi kokonaan toisen –
virheellisen nimen. Ainoa järkevä selitys asialle on
se, että Luukas esitteli patronyyminsä isän
puhuttelunimuodossa, joka oli joko Nisu tai
Nisius, ja jonka kirjuri sitten tulkitse väärin.
Samanlainen tapaus on todennettavissa myös
Nurmon Louvon talossa.

Edellä esitellyt nimiongelmien ovat kuitenkin
sikäli hallinnassa olevia, että tutustumalla
alkuperäisiin lähteisiin ongelma voidaan paikallis-
taa ja poistaa. Toisenlaisia esimerkkejäkin löytyy.
Kauhajoen Filppulan talossa isännöi kirkonkirjojen
perusteella 1700-luvun alkupuolella mies, josta
käytetään ainakin seuraavanlaisia nimityksiä: Tyni,
Anthon, Anton, Antonius, Dionysion.

Vastaavasti Kauhajoen Piiparin talossa asui
1700-luvun alussa mies, jonka nimestä löytyy
seuraavanlaisia kirjauksia: Tynius, Anhton, Antho-
nius, Dionysius, Tönnis, Anton. Näistä nimistä:
Tyni, Anthon, Antonius, Tynius, Anthonius,
Tönnis ja Anton perustuvat Antonius-nimeen,
jonka tutumpia kansaomaisia puhuttelu-muotoja oli
Antto ja Anttoni. Dionysion on kokonaan eri nimi,
jonka suomenkielisiä vastineita on Nisu ja Nisius.
Tässä tapauksessa tutkijan on vaikea tietää oikeaa
nimeä, noudatti hän kumpaa periaatetta hyvänsä.
Todennäköisesti molemmissa tapauksissa kysy-
myksessä on Anttoni, joita molempia ehkäpä
kutsuttiin Anttooksi.

1600-luvulla esiintyneitä henkilöitä

Kirjoitustaitoiset talonpojat olivat vielä 1600-
luvulla harvinaisuuksia, saati siten, että heidän
tuotantoaan olisi säilynyt nykypäiviin saakka.
Tämän vuoksi nimien suomalaista muotoa etsivän
on syytä tukeutua pääasiassa talo- ja
paikannimistöön. Vähänkyrön Kuuttilan kylän
Pukin (Pukkilan) talossa asui kuitenkin
kirjoitustaitoinen ja suomenkielinen mies, Heikki
Yrjänänpoika *Pukki*, joka oli syntynyt noin 1620 ja
kuoli 1684. Hänen kirjoitelmiaan on säilynyt tähän
päivään saakka. Pukin suvussa oli Armas Luukon
tutkimuksen mukaan samanaikaisesti kolme
kirjoitustaitoista miestä, Heikin veli Simuna
(Simon), joka käytti *Bock*-nimeä ja toimi
henkikirjurina ja revisiomittarina Liivinmaalla
(kuollut v.1682), ja Tuomas Jaakonpoika *Pukki*,
joka palveli vaasalaisen suurkauppiaan Herman

Rossin kirjurina ja avioitui vuonna 1674 toisen
suurkauppiaan Joosef Beijarin tyttären kanssa. Itse
Heikki Yrjänänpoika Pukki ei kohonnut muiden
sukulaistensa tavoin näyttäviin virkoihin tai
toimiin, mutta toimi kylläkin veronkantajana
Vähässäkyrössä. Yksi mielenkiinnonaihe Heikki
Pukin kirjoituksissa on se, että niistä löytyy suuri
määrä 1600-luvulla käytössä olleita henkilöitä,
jotka hän on piirtänyt parhaalla mahdollisella
taidollaan:

laurin päiua	Laurin päivä
escoi ercin poica	Esko Erkinpoika
hanus tuori	Hannu Tuori
mici Simunan poica	Mikki Simunanpoika
tomas micelin poica	Tuomas Mikkelinpoika
mici Simunan poica	Mikki Simunanpoika
Erci carlen poica	Erkki Kaarlenpoika
Iuhanes Iacoin poica	Johannes Jaakonpoika
Simuna nilexen poica	Simuna Niileksenpoika
Iajoi Iacon poica	Jaakko Jaakonpoika
Iuhanes Simunan poica	Johannes Simunanpoika
heici matin poica	Heikki Matinpöika
Yriänä Iuhanexen poica	Yrjänä Johanneksenpoika
Yriänä matin poica	Yrjänä Matinpöika
mati Ercin poica	Matti Erkinpoika
Esco Ercin poica	Esko Erkinpoika
Mati siferin poica	Matti Sifferinpoika
aunei	Aune
marieta martin tytär	Marjatta Martintytär
micelin päiua	Mikkelin päivä
capri martin poica	Kapri Martinpoika Lapualta
Creci	Kreki
Iuhanes creinpoica	Johannes Kreinpoika
tomas crein poica	Tuomas Kreinpoika
tomas Iacoin poica	Tuomas Jaakonpoika
Iuhanes toman poica	Johannes Tuomaanpoika
matin päiua	Matin päivä
mati ercin poica	Matti Erkinpoika
Iacoi yriänän poica	Jaakko Yrjänänpoika
mati yriänän poica	Matti Yrjänänpoika
niles Simunan poica	Niiles Simunanpoika
Iacoi matin poica	Jaakko Matinpöika
yriänä klemetin poica	Yrjänä Klemetinpoika
Carlei Siferin poica	Kaarle Sifferinpoika
mici Iuhanexen poica	Mikki Johanneksenpoika
yriänä ercin poica	Yrjänä Erkinpoika
mati knutin poica	Matti Knuutinpoika
escoi martin poica	Esko Martinpoika
escoi ercin poica	Esko Erkinpoika
Iacoi Simunanpoica	Jaakko Simunanpoika
Mihe	Mikki
Heicxi nilexen poica	Heikki Niileksenpoika
marcus mason	Marcus Mattson
(ilm. Vaasalainen ruotsinkielinen porvari)	
tuori matin poica	Tuori Matinpöika

anti Iacon poica	Antti Jaakonpoika
Elias Simunan poica	Elias Simunanpoika
Heici Siferin poica	Heikki Sifferinpoika

Nimien kirjoitusasuissa onkin monta sellaista muotoa, joita sukututkimuksessa ei liiemmästi käytettä: *Sippo, Mikki, Simuna, Niiles, Kreki ja Johannes*. Näistä varsinkin Johannes-muoto on mielenkiintoinen ja jälleen yksi esimerkki nimistön muuttumisesta. 1500-luvulla Pohjanmaalla käytettiin ilmeisesti lähes yksinomaan Jussi-muotoa, 1600-luvulla sen näyttää syrjäyttäneen Johannes, jonka taas 1700-luvulla syrjäytti Juho. Harvinaisia ja sukututkijoiden lähes tyystin käyttämättömiä nimimuotoja ovat *Tuori (Thure)* ja *Kapri (Gabriel)*. Eniten kuitenkin allekirjoittanutta on mietityttänyt Sippo-nimen esiintyminen patronyymissä *Sifferi* muodossa, joka muoto tavataan myös Ilmajoella.

Jaska

Moni kasteessa esimerkiksi Jaakoksi ristitty mies on saanut ainakin jossain elämänsä vaiheessa kantaa köllinimeä (=lempi-, liika-, hellyttelynimi) *Jaska*. Sukututkimuksiinkin niitä on monesti merkitty ainakin silloin, kun se on ollut yleisesti

tiedossa. Miten sukututkimuksessa sitten pitäisi suhtautua näihin nimiin?

Henkilökohtaisesti oma kantani on ollut se, että niitä voi ja on hyväkin käyttää varsinaisena nimenä 1500-1600-luvuilla silloin, kunhan siihen vain on ollut riittävät todisteet. Asiaa enemmän pohtiessani olen kuitenkin tullut köllinimien suhteen epävarmaksi. Mitkä nimittäin olivat köllinimiä tällä ajanjaksolla, jolloin ei ollut vielä olemassa virallisia suomenkielisiä nimiä?

Vaikka en olekaan onnistunut löytämään asiaa koskevia tutkimuksia, näyttää siltä, että todennäköisesti esimerkkitapaukseksi valittu Jaska oli aikaisemmin tasavertainen nimivariantti Jaakon kanssa, monien muiden nimien tavoin. Vaikka tällainen nimirikkaus onkin mielenkiintoinen lisä sukututkimukseen, se toisaalta tekee ongelmalliseksi oikean suomenkielisen nimivaihtoehdon löytämisen. Suomenkielisiäkin nimimuotoja käyttävä kohtaa siis monenmoisia ongelmia.

Aiheena nimitutkimus on kiintoisa, ja tavoitteena pitäisikin olla oman alueemme henkilönimistön kartoitus. Pieniä liikkeitä tähän suuntaan on jo tehty ja kaikki havainnot ovat tervetulleita. Eniten henkilönimistöä on löydettävissä paikannimistössä, mutta miksei myös vanhoissa suomenkielisisissä asiakirjoissa.

Matti Lehtiö

Orismalan Karhun talon ilmajokinen isäntä.

Jo pidemmän aikaa on tarkoitukseni ollut kirjoittaa artikkeli Isonkyrön Orismalan kylän Karhun talosta ja mm. sen Isonvihan jälkeisestä ilmajokisesta isännästä, Elias Heikinpojasta. Kun artikkelin kokoaminen näyttää viivästyvän, tulkoon mainituksi, että tämän montaa kyröläistä kiinnostavan henkilön syntymäpaikkaa voidaan katsoa selvitettyksi. Rippikirjan mukaan Elias Heikinpoika oli syntynyt Ilmajoella vuonna 1690, jona vuonna ei koko vanhan Ilmajoen pitäjältä löydy ainoatakaan sopivaa henkilöä.

Tutkimalla väljemmin edelleen koko vanhan Ilmajoen pitäjän aluetta, löytyy sopiva Elias-poika (5.2.) 1693 Kurikasta Heikki Juhonpojan ja Liisa Tuomaantytären poikalapsena. Syntymäajassa on kuitenkin vähintään kahden vuoden ero. Karhun talon rippikirjojen mukaan talossa asui myös kaksi Eliaksen siskoa: Liisa ja Helena. Kurikan

syntyneidenluettelon mukaan Heikki Juhonpojalle ja Liisa Tuomaantytäreille syntyi Liisa niminen tytär 26.8.1702, mutta Helena nimistä tytärtä heillä ei mainita. Vaikka edellä esitetyt todisteet eivät kovin vakuuttavia olekaan, voidaan Eliaksen esitetyistä vanhuksista olla kuitenkin suhteellisen varmoja, sillä tätä seikkaa vahvistaa myös muut Karhun talossa asuneet Ilmajoen pitäjäläiset, joiden sukuyhteys näyttää yhdistyvän samaan sisarusparveen. Heikki Juhonpojan ja Priita Tuomaantytären sisko ja Eliaksen täti oli avioitui nimittäin Jokipiin taloon ja tämän talon asukkaita näyttää muuttaneen myös Karhun taloon.

Heikki Juhonpojasta tiedetään ainoastaan, että hän oli ammatiltaan seppä, mutta hänen vaimonsa tiedetään olevan Kurikan Krekolan isäntäparin Tuomas Yrjänänpojan ja Liisa Antitytären lapsi.

1700-luvun oikeuskäytännöstä...eli miten lasimestari saatiin päiviltä...

Lasimestarin isä:
Pekka Erkinpoika Varo, Maunuksela, vävy, isäntänä Isonkyrön Varossa, sitten Maunukselassa, s.1682 luultavasti Ruovedellä, k. 7.6.1758 Isokyrö **Valtaala**, ikä 76 v.

1. puoliso, vaimo leskenä: 6.1.1718 Isokyrö, **Maria Simunantytär Varo**, s. 1689 Isokyrö Ritaala Varo, k. 16.11.1719 Isokyrö Ritaala Varo, ikä noin 30 v. Varon talosta vietiin Venäjälle vangiksi Isonvihan aikaan Marian Matti-veli ja hänen kaksi sisartaan. Heistä vain Matti **Simunanpoika** palasi vuonna 1721 ja hänestä tuli Varon seuraava isäntä Marian miehen, Pekka Erkinpojan, jälkeen. Isonvihan aikaan Pohjanmaalla ei ollut ollenkaan harvinaista, että lapsia vietiin kaksi ja kolmekin samasta talosta maaorjuuteen Venäjälle. Yksi harvoista Suomeen takaisin päässeistä oli Sakari Topeliuksen esi-isä, mistä sanotaan kertomukseen, Koivu ja Tähti tulleen aiheen. Pohjanmaalla oli kova puute isännistä, sillä miehet oli tapettu ja pojat viety Venäjälle. Tuli myös ns. Vale-poikia takaisin. Aiheesta on Kati Katajisto tehnyt mielenkiintoisen tutkielman Seinäjoen sen ajan suurimman talon, Jouppilan pojasta, Jaakosta, siinä hän kertoo omasta esi-isästään, tietämättä vielä silloin sukulaisuudestaan häneen. Kirjan nimi ”*Vales-Jaakkoo-1700-luvun huijaritarina Pohjanmaalta*”.

2. puoliso: 11.9.1720 Isokyrö Valtaala **Maria Heikintytär, Maunuksela Varo, Rianlehto e. Isokylä**, s. noin 1690 Isokyrö.

3. puoliso: 20.10.1754 vihittäessä molemmat leskiä **Maria Jaakontytär, Tanttari Maunuksela, Laurola**, s.1716 Isokyrö, k.21.1.1802 Isokyrö, ruotuvaivaisena, ikä 86 v.

Lapset:

2. **Anna Pekantytär** s. 3.7.1721 Isokyrö Varo ja **Matti Pekanpoika** 1724, josta tuli Maunukselan seuraava isäntä Pekka Erkinpojan jälkeen..

3. **Jaakko Pekanpoika** s. 14.7.1756 Isokyrö Maunuksela.

Lasimestari:

Jaakko Pekanpoika Wallenberg, Valtaala, lasimestari, "hurmosprofeetta", s.14.7.1756 Isokyrö Maunuksela, k. 1799 Hämeenlinnan vankilassa, lavantautiin, ikä 43-vuotiaana. Wallenberg oli vain kaksivuotias isänsä kuollessa. Hän lähti kotoaan Isonkyrön Maunukselasta jo 15-vuotiaana, kymme-

nen vuotta häntä vanhemman kauhavalaisen, Kustaa Jesperinpojan matkassa maailmalle ja myöhemmin lasialan ammattitöihin.

Wallenbergin kerrotaan suorittaneen Turussa lasimestarin ammattitutkinnon. Siihen aikaan tämä oli mahdollista vain suorittamalla opinnäyte Tukholmassa.

Hän oli ollut töissä mm. Ävikin lasitehtaalla Somerolla, missä oli ollut saksalaisia lasinpuhaltajia, jotka etsivät valoa ja olivat Johanneksen tien kulkijoita. "Gottesfreunde", Jumalan ystävät, he itseään kutsuivat. Heiltä Wallenberg sai uskonnollista kirjallisuutta ja hän luki myös Jakob Böhmen kirjoja mahdollisesti ruotsiksi. Tosin kirjoja oli jo silloin käännetty suomeksikin.

Tultuaan noin 25-vuotiaana takaisin Pohjanmaalle Wallenberg kierteli pitkin maakuntaa Kustaa Jesperinpojan kanssa. He ostivat lasia mm. Someron Ävikistä ja pohjoisen lasitehtaista ja asensivat lasiruutuja taloihin.

Ystävykset asuivat Lapuan Setälässä v.1781 ja luultavasti jo siihen aikaan Wallenberg puhui Jumalan sanaa siellä pitämässään seuroissa. Seurojen pito jatkui myös Lapuan Ala-Kojolassa, minne hän muutti vielä samana syksynä tuoreen aviovaimonsa Maria Yrjöntyttären kanssa. Ala-Kojolassa he olivat Elias Ala-Kojolan isännöimän talon torpan lampuoteina eli vuokralaisina. Eliaksen vaimo, Maria Matintytär s Ala-Penttilä, oli Marian serkku.

Karjansalon emäntä, Liisa Juhontytär, kuoli 39-vuotiaana yhdeksännen lapsensa synnytykseen v.1792. Leski-isäntä Kustaa Heikinpoika Karjansalo mahdollisesti pyysi Mariaa hoitamaan talouttaan ja orpolapsiaan ja niin koko Wallenbergin perhe muutti sinne. Karjansalossa oli myös isommat tilat pitää seuroja. Sieltä perhe muutti 1790-luvun puolimaissa syntymäkotiini, Härmän Kauppiin, Karjansalon leski-isännän avioiduttua uudelleen.

Lupa lasitehtaan perustamiseen saatiin v.1795 ja se ilmeisesti toiminta jatkui vuoteen 1798. Lähimmät lasitehtaat tuolloin olivat Varsinais-Suomessa ja Länsi-Pohjan alueella. Vaasan läänissä ei ollut tuolloin vielä ollenkaan lasitehdasta.

Wallenberg siis perusti lasitehtaan Härmään ja se rakennettiin aivan Lapuan joen rannalle, parin sadan metrin päähän Kaupin talosta. Paikalta on

löytynyt sittaa eli mustaa lasijätettä ja vihreää, valmista lasimassaa. Viime kesänä olin paikan päällä katsomassa lasitehtaan paikkaa ja näin senaikaista sittaa ja lasimassaa. Lasitehdas toimi kuitenkin vain melko lyhyen ajan, sillä tehdas luultavasti paloi eikä Wallenberg saanut anomaansa verovapauttakaan ja hanke päättyi lopulta vararikkoon.

Tämän jälkeen Wallenberg alkoi toimia yhä enemmän saarnaajana ystävänsä Kustaa Heikinpojan talossa, Kauhavan Iso-Sompin Karjansalossa. Wallenberg leimattiin "hurmosprofeetaksi" ja hänen sanottiin hyljänneen kirkon opit, raamatun ja katekismuksen. Väitettiin myös, että Wallenberg jätti yhdeksän lasta synnyttäneen vaimonsa, Maria Yrjänäntyttären ja muutti "taivaallisen morsiamensa" tykö Kauhavalle Karjansalon torppaan, missä kohta toimi uusi "seurakunta" Wallenbergin kannattajia. Outoja, uskonnollisia menoja suoritettiin tuvan lattialle levitettyjen peitteiden alla, josta liike sai nimen "fällyuskovaisuus". Tämä tuskin pitää paikkaansa, ihmiset juoruilivat, sillä kun talossa yöpyi toista sataakin henkeä talon oma väki ja rengit ja piit mukaan lukien, oli pakko laittaa "siskonpetejä" lattialle ja ulkorakennuksiinkin. Lisäksi Wallenbergin kannattajat tarvitsivat ruokaa ja veivät kotoaan mm. lampaita ja muuta syötävää koko porukalle. Tätä eivät isännät katsoneet hyvällä ja se kasasi paineita toiminnan lopettamiseen.

Mutta Wallenbergin seuroissa kävi "käärmeenpäitä polkemassa" mm. kappalaisen apulainen Samuel Birling. Käärmeenpään polkeminen tarkoitti rytmikästä kävelyä piirissä musiikin tahdissa. Wallenberg kehotti polkemaan ikään kuin käärmeitä, ettei kävely olisi mennyt tanssimiseksi. Vielä niinkin myöhään kuin vuonna 1796 Wallenberg oli kirkkoherran apulaisen, Juhana Gummeruksen, lapsen kummina. Mutta pian kuitenkin puuttuivat niin kirkko kuin maallinen esivaltakin "paheksuttavaan elämään" ja Wallenberg tuomittiin kuolemaan harhaoppien levittämisestä. Oikeudessa kuultiin vain niitä, jotka puhuivat Wallenbergiä vastaan. Seuroissa käyneitä ei kuunneltu lainkaan. Tästä voi päätellä, että jos joku haluttiin tuomita, se myös tuomittiin.

Valitettavasti käräjäoikeuden pöytäkirjat tuolta ajalta ovat hävinneet, joten aivan tarkkaa aikaa ei edes tiedetä. Tiettävästi hovioikeudessa asia oli syksyllä v.1798. Kuningas Kustaa IV Adolf muutti tuomion elinkautiseksi vankeusrangaistukseksi.

Wallenberg kuitenkin kuoli toisena vankeusvuotenaan Hämeenlinnan vankilassa lavantautiin.

Wallenbergin Kaupissa sijainnut asuintalo siirrettiin Kaupista Ylihärmään, Taavettiin, Herralan talon pihatuvaksi ja siellä siinä pidettiin kiertokoulua. Tupa on siirretty myöhemmin Vaasaan.

Wallenbergiläisyys katosi pian hänen kuolemansa jälkeen Kauhavalta, mutta jatkui jonkin verran muuttuneena Kuortaneella. Uutena johtajana oli kauhavalainen Matti Nygård, myöhemmin Hynnälä, Yljoelta. Hänen kuolemansa v.1810 jälkeen liikettä alettiin kutsua vasulaisuudeksi uuden johtajansa **Iisakki** Vasumäen mukaan. Vasulaiset hälisivät ja myös kulkivat piirissä rytmikkään musiikin tahdissa. Mm. Heikki Klemetin äiti, joka oli papin tytär, kävi näissä seuroissa. Myös isoäitini isoäiti, kuortanelainen Maria Loviisa Martintytär, Hallilan talosta, kävi äitinsä Helenan kanssa Vasumäellä "hihhuloi-massa". Viulupelimannit, jotka soittivat seuroissa, olivat sen ajan kuuluisuuksia ja mm. Toivo Kuulan kerrotaan saaneen vaikutteita heidän musiikistaan

Puoliso: 30.9.1781 Nurmo **Maria Yrjänäntytär os.Yli-Louko, Wallenberg**, s.9.1758 Nurmo, k.24.8.1822 Nurmo Tepon torppa, ikä 63 v ja 11 kk. lasimestarin leski, itsellinen.

Maria avioitui uudelleen toisen lasimestarin Kustaa Jesperinpojan (s.17.7.1766 k.17.4.1815) kanssa 4.7.1801 ja muutti Kauhavalta Nurmoon veljensä **Simuna** Tepon luokse 15.6.1819 jäätyään toisen kerran leskeksi 1815. Veli, Simuna Yrjänänpoika, oli Tepon talon vävy ja myöhemmin isäntä.

Kustaa Jesperinpojan vanhemmat: sotilas Jesper Qvickström Vappu Kustaantytär os. Eskola s.4.3.1733 Kauhava, 21.1.1750 Kauhavalla, molemmat asuivat vihittäessä Hemmingin talossa.

Maria asui Kustaa Jesperinpojan kanssa myös Kauhavan Vähäsompissa 1800-luvun alussa rippikirjan 1803-1809 mukaan. Lapset Juho, Enok ja Liisa näkyvät myös siinä rippikirjassa.

Marian vanhemmat: Yrjö Antinpoika Yli-Louko, s.21.3.1733 Nurmo Penttilä, k.13.12.1808 Nurmo ja Maria Matintr. Yli-Louko, s. 20.7.1735 Ylinurmo Louko, k. 15.3.1805 Yli-Louko.

Wallenbergien lapsia on ollut hyvin vaikea tutkia, koska syntymäajat ovat muuttuneet koko ajan useiden muuttojen johdosta. Lisäksi poikien Erikin ja Enokin nimet ovat sekoittuneet. Arvelenkin, että Enokin jälkeläisiä saattaa olla seudulla tänäkin päivänä, huolimatta kastekirjassa

olevasta kuolinpäivästä, koska hän kuitenkin näkyy perheen myöhemmissä rippikirjoissa.

Jaakon ja Marian lapset:

Liisa s.26.10.1782 Lapua Alakojola, k.26.11.1782 Lapua, "bukref", vatsanväanteisiin, ikä 1 kk.

Maria s.05.02.1784 Lapua Alakojola. Maria mainitaan ainakin vielä Härmä Kauppi rippikirjassa 1791-96.

Justina s.04.04.1786 Lapua Alakojola. Rippikirjassa Härmä Kauppi 1791-96 on Justinan s.aika 20.12.1786.

Susanna s.28.01.1788 Lapua Alakojola, "glasmästarens dotter", lasimestarin tytär,, k. 13.3.1788 Lapua Ala-Kojola, ikä 1 kk.

Juho s.23.07.1789 renki, torppari, Lapua Alakojola, k. 19.5.1864 Nurmo Rinta-Nyrhilä Saarikoski, ikä 74 v ja 9 kk. Rippikirjassa Härmä Kauppi 1791-96 on syntymäaika 21.7.1789, muutti Ylistaroon Kauhavan Vähäpassista v.1808, myöhemmin renkinä mm. Nurmon Jaskarissa. Meni Nurmon Ala-Teppoon sisarensa taloon rengiksi v.1821. Hänelle ja vaimolleen Marialle syntyi neljä lasta vuosina 1816, 1822, 1827 ja 1828, jotka kaikki kuolivat pienenä.

Juho oli torpparina Rinta-Nyrhilän talossa Saarikoskella kuolemaansa asti.

Puoliso: 18.5.1816 Lapua **Maria Juhontytär** s. 17.1.1787 Lapua

Erkki s.24.11.1790 Lapua Alakojola. Härmän rippikirjassa Kaupin talossa on maininta Enok s. 26.10.1790. Tarkoittanee Erkkiä. Ilmeisesti Erkki eli vielä Härmässä ollessa, nimet ovat vain sekoittuneet jossain vaiheessa.

Liisa s.18.06.1793 Kauhava Alanahkala. Muutti Kortesjärvelle v.1813, sieltä Nurmoon. *Tauluun 3.*

Enok s.24.03.1795 Kauhava Nahkala, k. 20.9.1795 Kauhava Nahkala, 5 kk. Rippikirjassa Härmän Kaupissa 1791-96 Enok mainitaan vielä, mutta syntymäaika 26.10.1790 on ilmeisesti Erkkiveljen, koska Kauhavan kastekirjassa Enok on mainittu 5 kk:n iässä kuolleeksi. Enok Jaakonpoika näkyy kuitenkin vielä myös Kauhavalla Lillsompissa, rippikirjassa 1801-1809.

Hedvig Sofia s.25.09.1796 Alahärmä Kauppi, k. 28.6.1812 Lapua, ikä 15 v ja 9 kk.

Lasimestarin tytär:

Liisa Jaakontytär Wallenberg, *Taulusta 2*, s. 18.6.1793 Kauhava Alanahkala. Mainitaan rippikirjassa Härmä Kauppi 1791-96, sieltä muutti

Kauhavalle ja sieltä 1813 Kortesjärvelle. Jäätyään leskeksi hän muutti Kauhavalle 10.8.1848 poikansa Jaakon luokse, joka oli mennyt Kauhavan Pernaalle vävyksi.

Puoliso: 1814, mies leskenä, **Kustaa Johanneksenpoika Ala-Teppo**, Ala-Tepon vävy, is.1795-36 herastuomari, asianajaja, s. 21.12.1772 Kauhava Pukkila, k. 17.9.1836 Nurmo Alateppo eli Pihlajamäki, ikä 63 v ja 8 kk. Ala-Teppo sijaitti nykyisen Antilan paikalla Nurmossa. Vanhemmat: Juho Jaakonpoika Ala-Pukkila, Yli-Pukkila, s. 16.8.1753 Kauhava Pukkinen, k. Ylipukkila ja Liisa Jaakontytär Yli-Pukkila, s.26.7.1752 Kauhava., k.5.8.1792 40v.

Liisan ja Kustaan lapset:

Jaakko s.25.01.1815 Nurmo, muutti Kauhavalle 1849 perheineen,, k. 22.7.1866 Kauhava Perna, ikä 51 v ja 5 kk. Puoliso: **Liisa Kustaantytär s. Perna** s. 27.6.1822 Nurmo, k. Kauhava Perna.

Maria s.06.09.1818 Nurmo, kuoli lapsena.

Ns. "Taivaallisen morsiamen" tarina:

I **Liisa Kustaantytär Isosomppi**, s. 12.12.1780 Kauhava, k. 18.6.1821 Kauhava, ikä 40 v ja 6 kk. Liisa kuoli Turun naisvankilan kehruosastolla ilmeisesti uskonsa tähden. Hänen väitettiin olleen Jaakko Wallenbergin "taivaallinen morsian", mutta vankilaan hän saattoi joutua uskonsa takia.

Hänelle syntyi avioton lapsi ennen avioliittoaan **Iisakin** kanssa. Pojan nimen Samuel Liisanpojan yläpuolelle on Kauhavan rippikirjassa v.1820 kirjoitettu **Iisakin** poika. Herää kysymys, oliko juoruissa mitään perää. Voi olla että hän oli vain Wallenbergin innokas kuuliija ja uskonsisar.

Liisalla näkyy siinä myös kaksi tytärtä, jotka kyllä syntyivät **Iisakin** kanssa avioitumisen jälkeen ja olivat siis **Iisakin** tyttäriä heti.

Näyttäisi, että poika olisi Iisakin. Rippikirjassa nimi on kirjoitettu kahdella a:lla ja kun siinä on vielä se vanhanajan pitkä s-kirjain, nimi kyllä näyttäisi erehdyttävästi Jaakolta, mutta on kyllä selvästi Isaacson. tämä on saattanut aiheuttaa sekaannusta.

Asia saattaisi selvitä käräjäoikeuden pöytäkirjoista siltä ajalta, mutta yleensä tuohon aikaan oltiin hyvin tarkkoja näissä ajoissa. Tuskin pappi olisi siihen kirjoittanut Iisakinpoika, jos näin ei olisi ollut.

Puoliso: Iisakki Isosomppi, s. Kauhava.

Liisan ja Iisakin lapset:

Samuel s.10.12.1800 Kauhava, k. 18.6.1821 Kauhava, ikä 20 v ja 6 kk.
Anna s.18.04.1801 Kauhava. Puoliso:
Matti Antinpoika Perttula, s. 1800 Kauhava.
Maria s.13.03.1804 Kauhava.

Kustaa Jesperinpojan tarina:

Kustaan elämä kietoutuu vahvasti Jaakko Wallenbergin elämän lankoihin. oikeastaan he olivat yhdessä tavallaan koko kummankin elämän ajan ja vielä kauemminkin.

Kustaan isä, äiti ja lapsuuden perhe:

Jesper Qvickström, Nahkala, Vähäsomppi, sotilas, Hemmingissä, s. 1.10.1728 Kauhava, k. 30.6.1794 Kauhava, ikä 65 v ja 8 kk. Pariskunnalle syntyi 13 lasta, joista ainakin viisi kuoli pienenä. Puoliso: 21.1.1750 Kauhava Hemminki **Vappu Kustaantytär Qvickström, Eskola**, s. 4.3.1733 Kauhava, k. 16.10.1804 Kauhava, ikä 71 v ja 7 kk. Vanhemmat: Kustaa Eliaanpoika Eskola, s. 1710 Kauhava ja Kreetta Kallentytär Jyly, Eskola, s. 1710 Kauhava.

Jesperin ja Vapun lapset (syntyneet Kauhavalla):

Antti s.09.11.1750 k.30.12.1750 Kauhava
Liisa s.18.11.1751 Hemminki.
Kreetta s.01.07.1753 k.09.08.1753 Kauhava
Maria s.25.07.1754 k.20.08.1754 Kauhava
Matti s.11.09.1755 k. 19.8.1756 Kauhava
Vappu s. 07.09.1757
Erkki s. 20.08.1763 Hemminki.
Maria s.16.06.1765 k.29.7.1765 Kauhava
Kustaa s.17.07.1766 k.17.4.1815 Kauhava Vähäsomppi, Lasimestari, ikä 48v ja 9kk. Asui Lillpassissa Wallenbergin lesken ja lasten kanssa 1800-luvun alussa. Puoliso: 4.7.1801 Nurmo, vaimo II avioon leskenä Maria Yrjänäntytär Yli-Louko, Wallenberg, s. 9.1758 Nurmo, k. 24.8.1822

Nurmo Teppo tp, ikä 63 v ja 11 kk. Lasimestarin leski muutti Kauhavalta Nurmoon veljensä **Simuna** Tepon luokse 15.6.1819 jäätyään toisen kerran leskeksi 1815. Simuna oli Tepon talon vävy ja sittemmin isäntä.

Maria ja Kustaa Jesperinpoika asuivat myös Kauhavan Vähäsompissa, Wallenbergin lapset Juho, Enok ja Liisa näkyvät myös rippikirjassa. Siis myös Enok, joka näkyy kuolleena aiemmin eli jokin sekaannus tässä jossain vaiheessa on papeille tullut.

Johannes s.15.06.1768
Yrjänä s.09.05.1770 Hemminki.
Isakki s.03.11.1771 Hemminki.
Matti s.07.03.1775

Lasitehtaan työntekijän ja hänen vaimonsa tarina:

Kustaa Jesperinpojan lisäksi työskenteli lasitehaassa myös Heikki Söderberg, joten ei se tainnut ihan pieni yritys ollakaan.

Söderberg Henrik s. 24.1.1746

Lasinpuhaltaja

Asuivat Härmän Kaupissa 1790-luvulla. Muuttivat sinne Iistä Oltavan lasitehtaalta 1796. Kun lasinteko Kaupissa lopetettiin, lähti Henrik hyttimestariksi Pirttikylään Bergan lasitehtaalle. Puoliso: Vihitty ? **Söderberg, Sjöning, Maria** s. 21.1.1745

Olisi mukava vaihtaa tietoja näistä perheistä ja asioista. Varsinkin jos Sinulla on toista tietoa tai jotain lisättävää asiaan ja saa heittää ”tiiliskivelläkin”.

Ulpu Takatalo Perttelinkatu 50 A 3 24240 Salo
p.02-7332 701

Kotisivultani löydät yhteystietoni:

www.kolumbus.fi/ulputakatalo

Isonkyrön Alapään neljän kylän (Ritaala, Kylkkälä, Palhojainen ja Yryselä) yhteinen kylähistoria ”*Siltoja Eiliseen*” saatavana nyt CD-romppuna.

Yhteydenotot:

Ilmo Haapala

66440 Tervajoki

puh. 06-4785014

Erkki Kauppila ja hänen jälkeläisiään ympäri Pohjanmaata Osa I

”Päättymätön tarina”

Televisiossa on esitetty elokuvana ja sarjafilminäkin ”Päättymätön tarina” -nimistä seikkailutarinaa. Kauppilan tarinallekin voitaisiin aivan hyvin antaa sama nimi. Tämän vuoksi esitämme Kauppilan tarinan moniosaisena ja usean kirjoittajan voimin. Varsinainen tarina alkaa vuonna 1627, jolloin Kauppilan isännäksi tulee Erkki Markuksenpoika. Hänen jälkeensä talo on pysynyt varmuudella saman suvun hallinnassa tähän päivään saakka, ja itse suku on levinnyt tietysti samalla tehokkaasti. Sarjan ensimmäinen osa käsittelee Kauppilan talon asukkaita 1600-luvun loppupuolelle saakka. Tämän jälkeen suku leviää mm. Vähäänkyröön ja Ylistaroon, ja ne kannattaa esittää omana jaksonaan. Tätä aikaisemmin, 1600-luvun puolenvälin jälkeen, yksi Kauppilan poika muuttaa Laihialle, jossa hänen jälkeläisensä muodostavat yhden osatarinan. Edelleen Laihialta yksi Kauppilan jälkeläinen muuttaa 1700-luvun puolivälissä Ilmajoelle, mistä saamme tarinaan taas uuden osan. Tämän Ilmajoelle suuntautuneen sivuhaaran jälkeläisistä on julkaistu kaikkien tuntema sukukirja: *Könnin suku*. Ilmajoelta suvun jälkeläiset palaavat jälleen kotiin Kauppilaan 250 vuoden kiertomatkan jälkeen. Isossakyrössä Kauppilan jälkeläiset on kyllä tutkittu, mutta puolelle laihialaisia ja ilmajokelaisia asia lienee uusi.

Kauppilan talo ja sen isäntä 1500-luvulla

Kauppilan talo Isossakyrössä sijaitsee pitäjän alapäässä Kyrönjoen etelärannalla Ritaalan kylässä. Tarkemmin määriteltynä se sijaitsi yksittäistalona noin kilometrin päässä alajuoksulle päin varsinaisesta Ritaalan ydinkylästä. Kauppilan naapuritalo alajuoksulle päin edetessä oli Keko, jonne oli matkaa Kauppilasta noin 700 metriä.

Kauppilan talon asutushistoriasta voidaan todeta, että se asutettiin alunperin joen vastarannalta Palhojaisten kylän Rengon taloryhmästä. Talon ensimmäisestä tunnetusta isännästä käytettiinkin *Renko*-nimeä. Ritaalan kylän osaksi Kauppila vakiintui vasta 1600-luvulla, jota aikaisemmin se oli osa vastarannan asutusta. Talon nimen muuttuminen Rengosta Kauppilaksi selittyy alueen monista Rengon taloista, jotka oli erotettava toisistaan jokapäiväisessä asiainhoidossa. Rinnakkaisnimen Kauppila talo sai jossakin vaiheessa sitä

isännöineestä *Kauppi*-nimisestä miehestä. Kauppi on yksi *Jacob*-nimen muunnelmia, kuten mm. *Jaakko*, *Jaakoppi*, *Jaakauppi*, *Jouppi*.

Kauppilan talon kylvöala oli kohtuullisen pieni: vuonna 1549 ainoastaan 0,8 hehtaaria, ja se oli toiseksi pienin viidestä Rengon talosta kyseisenä vuonna. Myöhemmin 1600-luvulla vero-uudistuksen yhteydessä talolle määriteltiin ½ manttaalin verotusarvo. Vaikka tarinamme Kauppilan talosta lähinnä alkaakin vasta vuodesta 1627, kannattaa talon entiset isännyyden haltijat kuitenkin mainita:

Kauppilan isännät 1600-luvun alkuun:

Heikki Martinpoika	–1557
Pietari Heikinpoika	1558–1579
Jussi Laurinpoika	1580–1603
Kaisa-leski	1606
Heikki Jussinpoika	1607–1610
Kaisa-leski	1611
Heikki Jussinpoika	1612–1622
Marketta-leski	1622–1625
Priita-leski	1626

Erkki Kauppila

Tämän tutkimuksen kannalta varhaisin meitä kiinnostava Kauppilan isäntä oli Erkki Markuksenpoika, joka aloitti talon hallinnan vuonna 1627. Kun mainittu Erkki Markuksenpoika ei ollut Kauppilan aikaisempien isäntien poika, hänen sukulaisuussuhdettaan talon asukkaisiin on vaikea tarkasti arvioida. Vuoteen 1603 saakka veroluettelot mainitsevat talon isännäksi Jussi Laurinpojan, joka hänkään ei ollut edellisen isännän poika. Jussi Kauppilaa talon isäntänä seurasi ilmeisimmin hänen poikansa Heikki Jussinpoika vuoteen 1622 saakka, tosin muutamien vuosien talon isäntänä mainitaan Kaisa-leski, joka ilmeisesti oli Heikin äiti. Heikin jälkeen v.1622–26 taloa isännöi vuoron perään kaksi leskiemäntää, Marketta ja Priitta. Talossa asusteli siis 1600-luvun alkuvuosina peräti kolme leskiemäntää, mistä voidaan päätellä talossa olleen pulaa miehistä. Ratkaisun talon miespulaan toi Erkki Markuksenpoika, joka aloitti isännöinnin vuonna 1627. Sukututkimuksen kannalta Markuksen suhde Kauppilan aikaisempiin asukkaisiin on tietysti mielenkiintoinen. Kuka Erkki Markuksenpoika olisi siis voinut olla? Luonnollisesti tähän kysymykseen ei voi antaa varmaa vastausta ilman

selkeää asiakirjatodistetta, mutta voimme kuitenkin esittää yhden arvauksen.

Kauppilan talon lähinaapuri alajuoksulle edetessä oli, kuten aikaisemmin jo todettiin, Keko. Keon talo vakiintui 1600-luvulla Kylkkälän kylään, mutta tätä aikaisemmin se luettiin vanhimmissa veroluetteloissa aluksi pohjoisrannalla sijaitsevaan Yryselän kylään ja sen jälkeen kymmenysveroluetteloissa Kauppilan talon tavoin Ritaalan kylään. Kun verottajan luettelointijärjestys kulki 1600-luvulla joenrantoja seuraten yläjuoksulta alajuoksulle päin, kirjattiin Kauppila ja Keko tässä järjestyksessä veroluetteloihin. Vuonna 1628, joka oli Erkki Markuksenpojan toinen isännysvuosi Kauppilassa, yhdessä peräti kolmesta samalle vuodelle ajoittuvista erilaisesta veroluettelosta luettelointijärjestys on merkillinen: Keon isäntä on merkitty luetteloon Kauppilan isäntää aikaisemmin. Kun Keko sijaitsi 700 metriä Kauppilan alapuolella, tuntuu kirjurin menettely varsin kummalliselta. Mielenkiintoiseksi mainitun järjestyksen tekee se, että Keon isäntänä toimi tällöin Markus Laurinpoika. Väistämättä tulee mieleen, voisiko Markus Keko olla Erkki Markuksenpojan isä? Todennäköisesti kyllä, jolloin Kauppilan talon aikaisempiakin isäntiä on syytä tarkastella uudesta näkökulmasta.

Kun Kauppilan isäntänä mainitaan vuoteen 1603 saakka Jussi Laurinpoika, joka ei ollut edellisen isännän poika, tuntuisi perin luonnolliselta, että todellisuudessa Jussi Laurinpoika Kauppila ja Markus Laurinpoika Keko olivat veljeksiä. Tällöin Erkki Markuksenpoika tuli isännöimään todellisuudessa isänsä veljen taloa, talon miespuolisen asukkaiden kuoltua. Kaiken lisäksi Markus Laurinpoika Keko sopii ikänsä puolesta vallan mainiosti Erkki Kauppilan isäksi. Keon taloa isännöi tällöin Erkin vanhempi veli Tuomas ja tämän lisäksi vuonna 1669 Kauppilassa mainitaan asuvan Erkin siskon mies, ilmeisesti nimeltään Jaakko. Jonkinlainen sukulaisuussuhde Kauppilan talolla näyttää olleen Vähänkyrön Hakomäen taloon, sillä vuonna 1650 (*Kyrön käräjät 28.4.1650, s. 151*) Kaisa Yrjänäntytär Hakomäestä vaati Erkki Kauppilalta äitinsä lapsettomana kuolleen sisaren perintöä. Valitettavasti asiakirja on kuitenkin niin niukkasanainen, että siitä ei selviä, oliko Kaisan täti Erkin sukulainen vaiko talon edellisten asukkaiden. Kyseinen Kaisa lienee ollut tällöin ikäihminen, sillä jo vuonna 1641 Hakomäkeä asui leskeksi jäänyt Kaisa, joka lienee ollut sama henkilö. Tämä

merkitsee, että Kaisan sukulaisuussuhde saattoi rakentua Kauppilaan jo ennen Erkin isännysaikaa.

Vuoden 1627 ruodutusluettelon mukaan Erkki Kauppila oli syntynyt 1607 ja siten alkaessaan isännöimään Kauppilaa 20-vuotias. Vaikka Kauppilan talon verotusarvo olikin varsin pieni, nautti Erkki pian pitäjän asukkaiden luottamusta toimien lautamiehenä ainakin 1640–50-luvuilla. Lautamiehen tehtävän lisäksi Erkki toimi siltavuotina 1640-luvulla alueella, joka sisälsi Kyrön, Laihian, Ilmajoen ja Lapuan pitäjät. Siltavoudin tehtävänä oli valvoa henkilökohtaisesti teiden ja siltojen kuntoa, mistä hän sai ns. siltavoudin kapat valvonta-alueensa jokaisesta savusta. Kovin monta asiakirjamerkintää Erkki Kauppilasta ei löydy: kyseessä näyttää siis olevan perin siivo mies. Vain kerran, vuonna 1654, hän joutui haastamaan Palhojaisten kyläläisen Niku Saaripään käräjille vastaamaan itseensä kohdistuneista perättömistä puheista.

Erkki Kauppila isännöi Kauppilan taloa harvinaisen pitkän ajanjakson: ensiksi 1627–75 ja sitten 1681–85. Lapsia Erkillä tiedetään olleen ainoastaan kaksi, pojat Matti ja Sippo.

Taulu I

Erkki Markuksenpoika Kauppila s. 1607, k. 1685, Kauppilan talon isäntä 1627–75 ja 1681–85. Todennäköisesti Markus Laurinpoika Keon (s. 1565) poika Kylkkälän kylästä.

Lapsia:

Sippo Erkinpoika

Matti Erkinpoika.

Matti Erkinpoika Kauppila

Vaikka Matti oli kahdesta Kauppilan veljeksestä nuorempi, hänestä tuli Kauppilan seuraava isäntä. Syynä menettelyyn oli Matin isän ja Sippo-veljen keskinäinen epäsopeus, joka oli saanut alkunsa Sipon avioiduttua vastoin isän tahtoa. Asia tulee ilmi, kun Sipon poika yritti saada Kauppilaa hallintaansa heti talon vanhan isännän kuoleman jälkeen v. 1685.

Isonkyrön käräjät 13.–15. helmik. 1686, s. 131–133 (tiivistelmä):

Sippo Siponpoika Laihialta kohdisti vaatimuksen kohti isänsä nuorempaa veljeä Matti Erkinpoikaa Ritaalasta, vaatien talon hallinta-oikeutta, vedoten isänsä esikoisoikeuteen. Sipon isä oli aikanaan mennyt sotamieheksi talon puolesta ja kuollut vihollismaassa.

Matti Erkinpoika puolestaan esitti oikeudessa, että hänen vanhempi veljensä Sippo Erkinpoika oli mennyt naimisiin vastoin isänsä tahtoa, jolloin hänen isänsä oli antanut kirjoittaa epäkuuliaisen poikansa sotilaaksi, sulkien täten hänet ulos talon hallinnasta. Sippo Siponpoika ei ollut asunut tässä kodissaan, vaan oli ollut siellä ja täällä, tehden omalla tahollaan ansiotyötä, kun taas hän on uhrannut koko nuoruutensa talon eteen ja pitäisi nyt ottaa vastaan vanhuus lapset turvanaan. Mutta näin ei ollut. Matti Erkinpoika kertoi kuitenkin saaneensa äitinsä vanhemman sisaren tyttären, nuoren piian Marketta Jaakontyttären, ottamaan talon asuttavaksi.

Kun Matti Erkinpojan perustelut oli kuultu, oikeus kumosi Sippo Siponpojan vaatimukset, ja oikeudet taloon vahvistettiin Matti Erkinpojalle kuuluvaksi.

Edellä esitetystä asiakirjasta saa käsityksen, että Matti Erkinpojalla ei ollut elossa olevia lapsia. Näin ei kuitenkaan ollut, vaan Matilla oli useampikin täysi-ikäiseksi kasvanut lapsi.

Todellisuudessa eivät Mattin lapset liene olleet vielä tällöin täysi-ikäisiä, kuten olikin laita. Asiakirjassa mainitusta Marketta Jaakontyttärestä ei kuitenkaan tullut koskaan Kauppilan talon emäntää, vaan Matti jatkoi edelleen isännyyttä, kunnes siirsi sen aikanaan omalle pojalleen. Marketta Jaakontyttären vaiheita ei ole vielä onnistuttu paikallistamaan, sillä Kauppilassa hän ei mainita. Marketan täytyy kuitenkin olla talossa vuonna 1669 mainitun Erkki Markuksenpojan langon tytär.

Matti Erkinpoika Kauppila

Kauppilan isäntä 1676–80 ja 1685–1706, pso vihitty ennen vuotta 1675 Priitta Kristerintytär.

Viimeinen merkintä vuonna 1691.

Lapsia:

Jaakko

Matti

Simuna

Juho

Susanna

Erkki

Kiista Jurvanjärven nautintaoikeuksista

Laihian käräjät 1679 s.68

Viime kesäkäräjien päätöksen mukaisesti on Teuvan asukkailta laillisen rangaituksen uhalla kielletty tunkeutumasta Jurvan järvelle, jota Laihian asukkaat ovat ikimuistoisista ajoista lähtien pitäneet yksityisenä omistuksenaan. Ainoastaan muutamilla ulkoseurakuntalaisella on luvan perusteella ollut muiden mukana nautintaoikeus alueella. Juuri tämän vuoksi Teuvalta kotoisin oleva Matti Nikunpoika Riippi viittasi tähän kieltoon ja antoi ymmärtää, että hänen talollaan oli vanha nautintaoikeus järven alueella, esittäen tuekseen Perttu Wiikin ja Pietari Hoppa vainajan antaman ja puumerkeillään vahvistaman todistuksen. Perttu kielsi kuitenkin jyrkästi koskaan sellaista todistusta antaneensa, ja tällöin Matti väitti saaneensa todistuksen naapureiltaan Heikki Kreinpojalta ja Tuomas Tuomaanpojalta, sanoen olevansa tietämätön todistuksen alkuperästä. Tämän lisäksi Matti esitti

oikeudelle toisen erillisen todistuksen Pirttikylästä, jonka mukaan Niku Erkinpojalla Teuvalta on ollut ylimuistoinen nautintaoikeus järveen, kuten myöskin pirttikyläläisillä, joiden oikeudesta on ollut kirjallinen todistus olemassa Matti Jaskarilla, joka nyttemmin on kuollut tulipalon uhrina. Näitä väitteitä vastaan esittivät laihialaiset mitä jyrkimmän vastalauseen, sanoen niiden takana olevan Riipin ja muiden ulkopitäjien miesten, vaatien heitä esittämään väitteet todeksi.

Lautamiehet harkitsivat asiaa, mutta eivät voineet tehdä siinä mitään lopullista päätöstä ennen kuin Matti Nikunpoika seuraavilla käräjillä valahtoisesti todistaa viitattuihin todistuksiin nojautuen nautintansa todeksi. Samalla kertaa voidaan esittää myöskin Pirttikylän miesten nautintaan vahvistava kirjallinen todistus, josta asiaan on mahdollisesti saatavissa lisävalaistusta

Matti Lehtiön arkisto

Käännös: L. Keto

Tervajoen Hakalan talon asukkaita ja heidän vaiheitaan

Hakalan suvun jäseniä voidaan seurata aina vuoteen 1546 saakka. Kun 1600-luvun lopulla taloa isännöineen avioparin lapset ja talon asukkaiden vaiheet on varsin hyvin saatu selvitettyä, voidaan talonkin historiasta piirtää monipuolinen ja selkeä kuva. Samalla moni lukija löytää itselleen uusia esivanhempia, sillä suku on levinnyt nopeasti 1700-luvulla. Tervajoen kylässä sijaitseva Hakalan talo on kylän keskivaiheilla, Mäkkylän talon naapurissa. *Juuret*-julkaisussa 3/2001 ja 4/2001 selvitettiin, että Mäkkylä ja Hakala ovat syntyneet vanhan Hakola- nimisen talon jakamisen seurauksena. Edelleen Mäkkylän asukkaiden tarinassa kerrottiin, että alueella sijaitisi kolmaskin talo, joka kuitenkin hävisi myöhemmin. Artikkelin yhteydessä esiteltiin myös Mäkkylän ja Hakalan talojen sijaintipaikat. Itse asiassa saattoi olla niin, että taloja oli loppujen lopuksi neljä, mutta tämä neljäs talo sijaitisi Hakolan taloryhmästä kauempana. Veroluettelon taloryhmittelyn perusteella voidaan kuitenkin olettaa talon syntyhistorian liittyvän Hakolan vanhaan kantataloon. Veroluetteloiden perusteella talo häviääkin ainakin väliaikaisesti. Hakola-nimi hävisi käytöstä 1550-luvulla ja korvautui myöhemmin Mäkkylä- (Mäkikylä) ja Hakala-nimillä, jotka ne saivat sijaintipaikkaansa mukaan.

Koska Tervajoen kylän isäntäluetteloa ei ole vielä lopullisesti laadittu, tuottaa Hakalankin asukkaiden vaiheiden seuraaminen ongelmia kylän muuttuvan talomäärän vuoksi. Varhaisimmassa veroluettelossa, joka on vuodelta 1546, Hakalan taloa isännöi Jussi Jussinpoika, ja hän oli todennäköisesti Tuomas Jussinpoika Mäkkylän veli. Jussi isännöi Hakalaa vuoteen 1554 saakka, jonka jälkeen isäntänä on Nisu Jussinpoika, ilmeisesti edellisen poika. Tämän jälkeen seuraakin ongelmallinen ajanjakso, joka alkaa siten, että Hakalan isännäksi tulee viimeistään vuonna 1559 Jussi Laurinpoika, joka mahdollisesti oli Jussi Hakalan vävy. Seuraava ongelmapaikka on vuonna 1564, jolloin Tervajoen talomäärä kasvaa yhdellä, ja tämän uuden talon isännäksi mainitaan – meille ennestään tuttu – Nisu Jussinpoika. Mitä tällöin tapahtui? Tuomas Mäkkylän ja Jussi Hakalan talot olivat vielä 1558 tarkalleen yhtä suuria, kolmen punnanmaan kokoisia. Myöhemmin, 1600-luvun alussa, kun taloille määriteltiin veromanttaalit,

voidaan todeta, että Mäkkylän manttaalimäärä on 1, mutta Hakalan vain $\frac{3}{4}$ manttaalia. Tervajoen kylään vuonna 1564 ilmestynyt uudistalo osoittautuu pieneksi, $\frac{1}{2}$ manttaalin taloksi ja sen sijaintipaikka näyttää olevan Mäkkylän ja Hakalan naapurissa. Näyttääkin, että vuonna 1564 Hakalan talo jaetaan kahtia, jolloin päätalon isännäksi tulee Nisu Jussinpoika ja pienemmän $\frac{1}{2}$ manttaalin osan isännäksi Jussi Laurinpoika, joka tämän perusteella oli mahdollisesti Nisu Jussinpojan lanko.

Tutkimalla Mäkkylän ja Hakalan isäntien isännöysaikoja, voimme saada jonkinlaista osviittaa siitä, milloin vanha Hakolan taloa ensimmäisen kerran jaettiin. Kun lähdemme siitä, että Nisu Jussinpoika oli edellä esitellyistä isännistä nuorin, voimme arvioida, että hän oli syntynyt noin 1530 ja hänen isänsä Jussi Jussinpoika viimeistään noin 1505, jos laskemme sukupolvien väliseksi eroksi 25 vuotta. Jussi Jussinpojan veli Tuomas Jussinpoika Mäkkylä isännöi taloaan 1546–70, josta voimme päätellä hänen syntyneen viimeistään vuonna 1520. Todennäköisempää on kuitenkin olettaa, että kumpainkaan ei ollut varhaisimman veroluettelon kirjaamisaikana vuonna 1546 juuri isännöiden kahvaan tarttuneita. Karkeasti voimmekin arvioida, että vanha Jussi Hakolan talo jaettiin noin 1530-luvulla hänen kahdelle pojalleen, Jussille ja Tuomakselle.

Hakolan ja Hakalan talon isäntiä 1500-luvulla

Jussi Hakola

Jakamattoman Hakolan isäntä 1500-luvun alussa. pojat:

Tuomas Mäkkylän talon ensimmäinen isäntä.
Jussi Hakalan talon ensimmäinen isäntä.

Jakamattoman Hakalan talon isännät:

<i>Jussi Jussinpoika</i>	vuoteen 1554
<i>Nisu Jussinpoika</i>	1556–58
<i>Jussi Laurinpoika</i>	1559–63

Hakalan kantatalon isännät:

<i>Nisu Jussinpoika</i>	1564–
<i>Markus Nisunpoika</i>	n. 1600–1620 *)

*) Vuosien 1575–1602 veroluettelot puuttuvat artikkelin kirjoittajalta, minkä vuoksi tarkkaa isännöiden vaihtumisaikaa ei voida määrittellä.

Aikaisin ajankohta on kuitenkin noin vuonna 1590 ja todennäköisin aika lienee *nuijasodan* aika.

Kolmen punnanmaan kokoinen Hakalan talo oli sellaisenaan varsin iso, ja 1550-luvulla se näyttää olleen varsin hyvin toimeentuleva. Vuonna 1558 talossa mainitaan 9 veroa maksavaa henkilöä ja navetassa ammui 9 lehmää. Talosta siis näyttää olleen tarjota ympäristöön vävyjä ja miniöitä. Vuoden 1571 hopeaveroluettelossa talossa mainitaan seuraavanlainen omaisuus:

Kuparia	15 markan arvosta
Lehmiä	5
Lampaita	5
Sikoja	1
Hevosia	2, arvo 8 markkaa
Hopeavero	6 markkaa 5 äyriä

Hakalan talojen vaiheita 1600-luvun ensimmäisellä puoliskolla

Vuonna 1620 Hakalan talossa näyttää tapahtuvan jotakin perin kummallista. Markus Nisunpojan isännöimän talon verotusarvo laskee pysyvästi vuotuisveroluetteloissa $\frac{3}{4}$ manttaalista $\frac{1}{2}$ manttaaliin. Jälleen voidaan esittää kysymys, mitä tapahtui? Hakalan talosta lohkaistua $\frac{1}{2}$ manttaalin taloa isännöi v.1619 Lauri Jussinpoika, joka lienee Jussi Laurinpojan poika ja siis Markus Nisunpojan serkku. Vuoden 1620 kymmenysveroluettelossa Jussi Laurinpojan nimi on vedetty yli ja sen tilalle on kirjoitettu uusi isäntä Erkki Nisunpoika. Seuraavana vuonna 1621 Erkki Nisunpojan isännöimän talon manttaalimäärä on noussut $\frac{3}{4}$ manttaaliin ja Markus Nisunpojan $\frac{1}{2}$ manttaaliin, minkä lisäksi heidän keskinäinen järjestyksensä veroluettelossa vaihtuu. Näistä tiedonsiruisista voidaan päätellä, että Markus ja Erkki Nisunpojat olivat veljeksiä. Vuodelta 1708 peräisin oleva käräjäpöytäkirja (Vähänkylön käräjät 5.–6.3.1708, s. 379) vahvistaa asian, sillä tällöin Hakalan talon omistuksessa käydyssä kiistassa viitataan Markus Nisunpojan testamenttiin 20.9.1647. Vuonna 1620 Erkistä tulee ensiksi Hakalasta lohkaistun $\frac{1}{2}$ manttaalin talon isäntä, mutta jo seuraavana vuonna Erkki ja Markus vaihtavat taloja, jolloin Erkistä tulee Hakalan uusi isäntä ja häntä paljon vanhempi Markus vetäytyy syytingille Hakalasta lohkaistuun ”pikkutaloon” eli Erkin ensiksi isännöimään taloon. Tällaisena tilanne jatkuu vuoteen 1629 saakka, minkä jälkeen Markuksen nimi poistuu veroluetteloista. Markus kuolee kuitenkin ilmeisesti vasta vuonna 1647. Näyttää

siltä, että taloa yrittää asua vielä Matti Matinpoika-niminen mies, mutta ennen 1650-lukua Hakalasta aikoinaan lohkaistu $\frac{1}{2}$ manttaalin tila liitetään takaisin kantataloon noin 100 vuoden itsenäisyyden jälkeen ja Hakalan manttaalimäärä nousee $1\frac{1}{4}$:aan ($\frac{3}{4}+\frac{1}{2}$). Markuksen ja Erkin lisäksi talossa oli vielä ainakin yksi poika, joka oli syntynyt todennäköisesti Markuksen ja Erkin välissä, mutta hän asettui asumaan Isoonkylöön. 1600-luvun alun sotilasrullien mukaan sekä Markus että Erkki varusti ratsumiehen Saksaan 1627–29.

Hakalan suvun perhetauluja:

Jussi Hakola

syntynyt 1400-luvulla, kuollut ennen vuotta 1546

Lapsia:

Tuomas Jussinpoika Mäkkylän isäntä

Jussi Jussinpoika Hakalan isäntä

Jussi Jussinpoika Hakala

Lapsia:

Nisu Jussinpoika

Hakalan seuraava isäntä

N. Jussintytär

pso Jussi Laurinpoika

Nisu Jussinpoika Hakala

Lapsia:

Markus Nisunpoika s. 1567 Hakalan isäntä

Erkki Nisunpoika s. 1582 Hakalan isäntä

Matti Nisunpoika Isonkylön Ulviseen

Hakala II:n isäntäluettelo

Jussi Laurinpoika Isäntänä v.1575

Lauri Jussinpoika Isäntänä noin vuoteen 1602 saakka.

Laurin tarkkaa isännöysaikaa on vaikea selvittää. Vuotuisveroluettelomateriaalin perusteella hänet mainitaan talossa vuoteen 1620 saakka. Laurin nimi kuitenkin puuttuu jo vuonna 1609 kymmenysveroluetteloista, joten on selvää, että käytännössä talo oli autio 1609–20.

Matti Siponpoika Isäntänä. 1611–15

Matin suhdetta Hakalan sukuun ei tiedetä.

Markus Nisunpoika isäntänä. 1621–29

Erkki Nisunpoika Hakala

s. 1582, k.1663. Hakalan isäntänä 1621–1663.

Vaikka Erkki isännöi taloaan 40 vuotta, hänestä ei juurikaan tapaa merkintöjä asiakirjoista. Erkki lienee siten ollut perin rauhallinen ja sopuisa henkilö. Vuonna 1664 Erkin perilliset hakivat isän-

ja äidinperintöä, joten tällöin kumpikin vanhemmista oli jo kuollut. Perin sopuisasti näyttää tämänkin asia hoidetun. Poika Yrjänä tunnustettiin tilan perijäksi, eikä asiakirjassa mainita kuin Helena-niminen sisar nimeltä, vaikka muitakin perijöitä näyttää olleen (Vähänkyrön käräjät 13.–15.10.1664, s. 3)

Yrjänä Erkinpoika Hakala

Hakalan isäntä 1664–85,

pso I: Marketta Yrjänäntytär Jussila

Lapsia:

Antti Yrjänänpoika s. n. 1660

Tuomas Yrjänänpoika s. n. 1660

pso II: Liisa Martintytär

Lapsia:

N Yrjänäntytär

Juho Yrjänänpoika s. n. 1665

Mikki Yrjänänpoika s. n. 1670

Martti Yrjänänpoika s. n. 1687

pso III (1683–): Vappu Lapsia?

Yrjänänkään nimi ei esiinny käräjäasia-kirjoissa. Naimisissa hän oli kolme kertaa. Ensimmäinen vaimo oli Laihialta, Torstilan kylästä Jussilan talosta, nimeltään Marketta Yrjänäntytär (isä Yrjänä Yrjänänpoika), kuollut jo ennen vuotta 1674. Seuraava vaimo oli nimeltään Liisa Martintytär, joka mainitaan elossa vielä 1677, mutta ei enää 1681. Viimeisen kerran Yrjänän nimi tavataan veroluettelossa 1683, jolloin hänellä mainitaan Vappu-niminen vaimo, mutta molempien nimet ovat kuitenkin pois seuraavassa veroluettelossa vuonna 1686.

Hakalan suku Isossakyrössä

Isonkyrön käräjillä v.1681 (Isonkyrön käräjät 3.–8.2.1681, s. 36–44) todettiin, että Hakalan silloisella isännällä Yrjänä Erkinpojalla on perintöoikeus Ulvilan kylän Ulvisen taloon. Vaikka viittaus on selkeä, sukulaisuussuhdetta on vaikea määrittellä. Ulvilan kylässä mainitaan isäntinä kolmessa eri yhteydessä lyhyellä aikavälillä Matti Nisunpoika niminen isäntä. Ulvilan kylään tutkinut Ilo Lagerstedt on lähtenyt siitä oletuksesta, että kysymyksessä oli yksi ja sama henkilö. Kun kuitenkin isäntien nimien perusteella Ulvisen talossa ei näytä isäntäketju katkeavan, on ilmeistä, että Ulvilan kylässä oli ainakin kaksi Matti Nikunpoika nimistä miestä, toinen Hakalan poika ja Ulvisen isäntä, sekä toinen, jonka pojanpoika Ulvista käräjien aikaan isännöinyt Joonas

Pentinpoika oli. Ulvisessa siis mahdollisesti isäntäketju katkeaa, vaikka nimien perusteella niin ei käykään.

Yrjänä Erkinpoika Hakalan lapset

Antti Yrjänänpoika

Hakalan isäntä 1686–96

Antti Yrjänänpoika oli Hakalan pojista vanhin ja siten itseoikeutettu Hakalan seuraava isäntä. Veroluetteloissa Antti mainitaan jo vuonna 1675, ja avioliiton hän lienee solminut vuonna 1681, minkä perusteella hän lienee syntynyt noin vuonna 1660. Antti kuolee hyvin nuorena, noin 36-vuotiaana, jolloin hänen nuorempi veljensä Mikki ottaa isännyyden väliaikaisesti käsiinsä vuodeksi. Antin puoliso Marketta jatkaa kuitenkin talon isännyyttä jo seuraavana vuonna 1698, ja vuonna 1699 hän saa itselleen ja neljälle alaikäisille lapsilleen auttajaksi Mikki Matinpoika -nimisen ”renkipojan”, josta tulee Marketan uusi puoliso ja Hakalan tuleva isäntä.

Juuret-julkaisun vanhoille lukijoille Mikki Matinpoika on ennestään tuttu mies. Syntyjään Mikki oli Vähänkyrön Haarajoen Plusun talosta, taloa isännöineen Matti Matinpoika Plusun poika. Ensimmäisen avioliittonsa Mikki solmi naapuritalon Korpelan tyttären kanssa, josta leskeksi jäätyään avioitui toisen kerran Savilahden kylän Rautamäen taloon, mistä on kerrottu aiemmin, Rautamäen asukkaiden tarinan yhteydessä. Kun avioliitto Rautamäessä päättyi, muutti Mikki vaihteeksi taas kotiinsa, kunnes sitten avioitui kolmannen kerran Antti Hakalan Marketta-lesken kanssa. Kuten Rautamäkeen, toi Mikki mukanaan Hakalaan omat lapsensa, joita hänelle oli siunaantunut ainakin hänen ensimmäisestä aviosta Priita Korpelan kanssa.

Mikin avioituminen Hakalaan näyttää olevan huolellisen suunnitelman tulos. Samaan aikaan, kun Mikki muuttaa Hakalaan, muuttaa Antti Hakalan veli Martti isännäksi Korpelaan, joka siis oli Mikin ensimmäisen vaimon syntymäkotina. Kyseessä ei ollut sattuma, sillä Mikki oli juuri käräjillä saanut itselleen hallintaoikeuden Korpelaan, lasten perimisvaateisiin vedoten. Mikki ja Martti tekivät siis vaihtokaupan. Myöhemmin Mikki onnistui vakiinnuttamaan asemansa Hakalassa: ensinnäkin talo siirtyi hänen nimiinsä ja toiseksi säilyminen varmistui siten, että Mikin ja Marketan lapset avioituivat keskenään.

Antti Yrjänänpojalla oli myös Tuomas-niminen veli, joka yritti noin 10 vuotta Antin kuoleman

jälkeen horjuttaa Mikki Matinpojan asemaa Hakalassa ehdottamalla Hakalan talon jakamista kahtia niin, että Tuomaksesta tulisi jaetun Hakalan toisen puoliskon isäntä. Mikki pystyi kuitenkin torjumaan Tuomaksen yrityksen. Samansuuntaisia ajatuksia oli myös edesmenneen Antin pojalla Yrjänällä, ja tämän ajatuksen Mikki oli valmis hyväksymäänkin. Yrjänä Antinpoika ei kuitenkaan kyennyt hankkimaan itselleen takaajia, ja vuonna 1709 hän virallisesti luopui osuudestaan Hakalan taloon. Mikki isännöi Hakalaa 1700–09.

Vähänkyrön käräjät 13.9.1706, s.773:

Tuomas Yrjönpoika esitti, että hänen vanhempi veljensä oli jonkun aikaa sitten kuoleman kautta poistunut, jättäen jälkeensä joukon lapsia ja lesken, joka oli hoitanut Hakalan 1 manttaalit taloa vuoteen 1697, jolloin hän otti mieheksensä Mikko Matinpojan, joka siitä alkaen on pitänyt täyttä määräysvaltaa käsissään. Tuomas anoi talon lohkomista, koska talo on manttaaliltaan niinkin suuri, kuin on yllä mainittu.

Mikko Matinpoika kertoo, että hänen poikansa Elias on nainut Antti Yrjänänpojan tyttären Vapun. Edesmennyt Antti on myös jättänyt useita rintaperillisiä, joista poika Yrjö on jo täysi-ikäinen, mutta 1 poika ja kaksi tyttöä vielä alaikäisiä. Koska Tuomas on noin 30 vuotta ollut poissa tilalta, eli sen ajan, jolloin Antti ja tämän lapset ovat sitä hoitaneet, lapset voivat myös tästä lähin taloa ylläpitää. Niin vastusti Mikko poikansa ja miniänsä puolesta, sekä ilmoitti haluavansa säilyttää heillä talon omistuksen, mutta kun paikalla ei ollut holhoojaa alaikäisten lasten etuja ajamassa, määrättiin heidän isänsä veli Martti Korpelainen heidän holhoajakseen.

Tuomas Yrjänänpoika, s. n. 1660

Tuomas mainitaan ensimmäisen kerran Hakalassa 1675 ja hän asuu kotonaan vuoteen 1681 saakka. Hän avioituu saman kylän Kempuksen talon Yrjänä Simunanpojan tyttären Vapun kanssa. Vanha, vauras ja historiasta tuttu Kempuksen postitalo oli tähän aikaan ongelmissa ja Tuomaksen tarkoitus oli saattaa talo jaloilleen. Tuomas hoitikin Kempuksen talon isännöityä 1684–88, mutta sitten Yrjänä Kempuksen poika siirtyy tilan isännäksi. Tuomas jää kuitenkin asumaan Kempuksen maalle. Kempuksen talosta jonkin matkaa Laihian suuntaan sijaitsi ilmeisesti tähänkin aikaan jonkinlainen mökki, jonne Tuomas perheineen muutti. Mökki sijaitsi vanhan ja osittain

Kempukseen liitetyn entisen maatalon paikalla. Vuonna 1681 Tuomakselle ja Vapulle erotetaan tämä Kempuksen taloon vuosisadan alussa liitetty ja autioitunut Pärkkä-niminen tila. Tuomaksen ja eritoten Pärkän vaiheet ovat värikkäät, mutta tässä yhteydessä niihin emme voi syventyä. Joka tapauksessa uudestisyntynyt Pärkän talo jäi pysyvästi itsenäiseksi tilaksi.

Vähänkyrön käräjät 12.–14.9.1683, s. 208:

Yrjänä Simunanpoika Kempus Tervajoelta kertoo, että hän vaimonsa myöntymyksellä ottaa rappeutuneen talonsa kohentamiseksi itselleen ja lapsilleen avuksi vävynsä Tuomas Yrjänänpojan (Hakala) talossa asumaan ja sen parasta etsimään, mistä uskollisesta palveluksesta ja vaivasta hän lupaa ja sitoutuu mainitulle vävyllään täydellisen pojanoikeuden Kempukselan ja Pärkkälän kiinteään ja irtaimen omaisuuteen, jos hän osoittautuu paremmaksi talon hoitamisessa kuin Yrjänän molemmat pojat. Tuomakselle luvataan esikoisoikeus sekä 20 taalaria vuotuista palkkaa talossaoloajaltaan, jos joku hänet talosta syrjäyttää. Merkittiin anomuksesta pöytäkirjaan erityisesti, koska ilman tätä järjestelyä Yrjänän talo olisi kokonaan rappeutunut ja autioitunut.

N Yrjänäntytär

Yrjänä Hakalalla tiedetään olleen myös naimisissa ollut tytär, jonka olinpaikkaa ei ole onnistuttu selvittämään. Asia varmistuu sillä, että vuonna 1709 (Vähänkyrön käräjät 15.2.1709, s. 202) Hakalasta haettiin poikien sisarenpojan Simunan perintöä Antin Haaraon Korpelassa asuneen veljen toimesta. Korpelassa Simuna myöskin mainitaan vuonna 1713. Myös itse Simuna on jäänyt tuntemattomaksi, mutta on syytä epäillä, että hän avioitui, sillä Isonvihan jälkeen (Vähänkyrön käräjät 13.8.1723, s. 550) Hakalan perintöjä mainitaan jakamassa Heikki Simunanpoika.

Juho Yrjänänpoika, s. n. 1665

Juho mainitaan kotonaan 1681–91, jolloin hän avioituu ja muuttaa pois. Juhon vaimo oli leskeksi jäänyt Priita Heikintytär, o.s. Raukko. Priitan ensimmäinen mies oli Tuomas Heikinpoika Mäkkylä, josta kerrottiin *Juuret* 3/2001 artikkelissa ”*Mäkkylän asukkaita ja sukua*”. Juho asui Priitan kanssa Raukossa, jossa kuoli suurina nälkävuosina 1698. Avioliitosta mahdollisesti syntyneistä lapsista ei ole tietoa.

Mikki Yrjänäpoika, s. n. 1670

Mikki Yrjänäpoika mainitaan veroluettelossa ensimmäinen kerran 1686. Avioliiton hän solmi vuonna 1689, minkä perusteella hän oli siis syntynyt noin 1670. Mikin puoliso oli nimeltään Maria ja aviopari asui koko avioliiton ajan Mikin kotona Hakalassa. Kun Mikin vanhin veli Antti kuoli 1696, tuli Mikistä Hakalan väliaikainen isäntä vuosiksi 1697–98. Suurena nälkävuonna 1698 Mikin puoliso Maria kuitenkin kuolee ja Mikin kohdalla veroluettelossa on merkintä: ”*Talollinen Isossakyrössä*”.

Isostakyröstä Mikki löytyy Perälän kylästä, joka sijaitsi Tervajoen naapurina. Perälän kylän Varpulan talossa oli samanlainen tilanne kuin monessa muussakin talossa suurina nälkävuosina: talon isäntä oli kuollut. Koska Mikin veljeltä Antilta oli jäänyt useampikin perillinen, katsoi Mikki todennäköisesti turhaksi jäädä odottamaan isännänpaikkaa Hakalassa varsinkin, kun oma vaimokin kuoli samaan aikaan. Perälän kylän Varpulan talo varmasti näytti houkuttelevammalta vaihtoehdolta. Varpulaa Mikki isännöi vuoteen 1712, joka todennäköisesti on myös hän kuolinvuotensa. Mikin avioliitosta Aune Varpulan kanssa jäi ainakin kaksi tyttäretä Priita ja Aune, jotka olivat elossa vielä isonvihan jälkeen.

Martti Yrjänäpoika, s. n. 1687

Varhaisin merkintä Martista on vuodelta 1698, ja kun hän kuitenkin avioituu jo samana vuonna, lienee hän syntynyt jo noin vuonna 1687. Martin ilmestyessä veroluetteloon on hänen nimensä sivussa merkintä ”*i Haro*”, jonka perusteella hänen nimensä löytyykin Vähänkyrön Haarajoen kylästä, Korpelan talosta. Korpelan taloa oli isännöinyt ennen Marttia hänen kaimansa Martti Matinpoika, jonka lesken Kaisa Heikintyttären kanssa Martti Hakala avioitui. Sukututkijan onkin syytä olla tarkkana laatiessaan perhetauluja. Vähänkyrön kirkonarkiston tietojen perusteella Martti Yrjänäpoika kaatui Napuen taistelussa. Artikkelin kirjoittaja ei ole tutkinut syntykö liitosta lapsia. Korpelan taloa näyttää kuitenkin isännöivän isonvihan jälkeen aviopari, jonka kumpaisenkin osapuolen isä olisi ollut Martti.

Kuten aikaisemmin mainittiin, entisestä Korpelan vävystä Mikki Matinpojasta tuli Hakalan isäntä.

Antti Yrjänäpojan ja Marketta Juhontyttären lapset:

Yrjänä Antinpoika, naimisissa, 1708 mainitaan Hakalassa 1707–08. Saattoi olla elossa vielä isonvihan jälkeen.

Vappu Antintytär, ks. erillinen selvitys alempana.

Maria Antintytär, vaiheet tuntemattomat.

Kaisa Antintytär, mainitaan Korpelassa 1712 ja Hakalassa 1713, vaiheet muuten tuntemattomat.

Korpelassa Kaisa on 'veljentytär Kaisa', 1712.

Marketta Juhontyttäreellä ja hänen toisella puolisoillaan Mikki Matinpojalla ei tiedetä lapsia

Vappu Antintytär Hakalan elämäntarina

Kuten jo aikaisemmin mainittiin, avioituivat Antti Hakalan ja hänen vaimonsa toisen aviomiehen Mikki Matinpojan lapset keskenään. Nämä lapset olivat Vappu Antintytär ja Elias Mikinpoika, joista tuli myös Hakalan isäntäpari vuosiksi 1710–13. Hakalan edellinen isäntä Mikki Matinpoika oli siis samalla kertaa sekä Vapun isäpuoli että appi. Sitten Napuen päivinä Eliaskin lähti vähänkyröläisten mukana ja kaatui taistelussa. Hakalaa Vappu ehti isännöidä Eliaan kanssa 1710–13.

Perhetaulu

Vappu Antintytär s.1676 k.14.04.1766

pso I: Elias Mikinp. s.? k.19.02.1714

Lapsia

N Eliaanlapsi s.10.10.1704, ei havaintoja

Iisakki Eliaanp. s.09.12.1706, ei havaintoja

Liisa Eliaantytär s.19.11.1711

Juho Eliaanpoika Mainitaan 1723.

Vappu? Mainitaan 1732 (Saattaa olla myöskin talon vävyisännän sisko).

Muutto Isoonkyröön ja Ilmajoelta uudet isännät

Vapun ja Hakalan talon vaiheista ei ole tietoa vuosilta 1714–18. Vuonna 1719 Vappu kuitenkin on jo avioitunut uudelleen, isokyröläisen Iisakki Jaakonpojan kanssa. Iisakki oli syntynyt Hevonkosken kylän Braskin talosta, ja hän isännöi Hakalaa Vapun kanssa vuoden 1723 loppuun saakka. Tämän jälkeen Iisakki ja Vappu tekevät varsin omalaatuisen ratkaisun ja muuttavat Iisakin synnyinkotiin, mukanaan Vapun lapset hänen ensimmäisestä avioliitostaan. Hakalaan sen sijaan tulee uusi isäntäpari. Kysymyksessä olivat ilmajokelaiset Antti Aukustinpoika ja Maria Antintytär. Antti oli varsin levoton mies ja syntyjään hän oli Aukusti Hannunpoika ja Nilla Tyniuksentytär Ikkelän poika. Vanhassa Ilmajoen pitäjässä hän oli ehtinyt asumaan ennen isoavihaa

Kauran ja Piiparin taloissa, ja ilmeisesti Hakala ei ollut hänen ensimmäisen asuinpaikkansa Kyrönmaalla, vaan mahdollisesti hän vietti jonkin aikaa Ylistarossa. Antti Ikkelän muuttoon Hakalaan liittyi selkeä sopimus. Hakalan seuraavaksi emännäksi oli tuleva Vapun ja Eliaan tytär Liisa, joka oli sopimuksen tekohetkellä 12-vuotias, ja – jos Jumala suo – tulevaisuudessa avioituisivat Antti Ikkelän poika ja Liisa Eliaantytär keskenään, mihin saakka Antti saa Hakalaa parhaan kykynsä mukaan viljellä.

Vähänkyrön käräjät 24.10.1724, s. 751

Elias Mikinpoika -vainaan tyttären Liisan (Tervajoelta), holhooja Juho Heikkilä esittää kirjelmän, allekirjoittanut hän ja Antti Aukustinpoika Ilmajoelta, todistajina Juho Matinpöika Mäkkylä 30 p. viime maaliskuuta, että mainitun piian isäpuoli Iisakki Jaakonpoika poistuu piian esi-isien tilalta Hakalasta Tervajoelta ja kun piika on kykenemätön pitämään tilaa pystyssä, niin luovuttaa holhooja talon Antti Aukustipojalle ehdoin, että hänen poikansa jos Jumala suo, nai Liisa Eliaantytären.

Muussa tapauksessa Antti on velvollinen palauttamaan talon tytölle yhtä hyvässä kunnossa, kuin on sen vastaanottanut ja jos voi osoittaa parannuksia aikaansaaneensa, saa siitä korvauksen.

Äitinsä mukana Braskissa asuvan Liisa Eliaantytären saavuttaessa avioliittoiaan 1727, kävi selväksi, ettei hän tulisi rakastumaan Antti Ikkelän poikaan ja sen seurauksena Antti lähti perheineen Hakalasta, joko omasta halustaan tai pakon edessä. Kovin kauaksi Antti ei kuitenkaan muuttanut, sillä hän ilmestyy Ojaniemen kylän Tuorin taloon, joka jääkin hänen perheensä pysyväksi asuinpaikaksi.

psoII: Iisakki Jaakonp, s.1696 k.09.06.1745

Hakalan isäntä 1719–1723, Braskin isäntä 1724–

Lapsia:

Iisakki Iisakinpoika s.00.00.1719

Mikki Iisakinpoika Ei tarkempia tietoja

Israel Iisakinpoika s.00.00.1724 k.10.06.1736

Jaakko Iisakinpoika s.11.02.1724

Juho Iisakinpoika s.03.01.1728

Isossakyrössä Vappu ja Iisakki isännöivät Braskia elämänsä loppuun saakka ja saivat viisi yhteistä lasta.

Heidän vanhin poikansa Iisakki päätyi isännöimään Palhojaisten kylän (Yli-)Saaripään taloa puolisonsa Sofia Matintytären kanssa. Jaakko Iisakinpoika avioitui Liisa Juhontytär Mäkkylän kanssa (asia mainittu Mäkkylän selvityksen yhteydessä) ja heistä tuli kahtia jaetun Braskin isäntäpari ja runsaan jälkeläisjoukon kantavanhukset. Juho Iisakinpojan ensimmäinen vaimo oli Anna Matintytär Mäkkylä ja toinen vaimo Liisa Jaakontytär Kristola Ylistarosta. Juho isännöi Braskin talon toista osaa ja hänen molemmista avioliitoistaan syntyi lapsia, jotka aikuistuiivat ja avioituivat.

Takaisin Hakalaan

Hakalan talon tulevaksi emännäksi valittu Liisa Eliaantytär avioitui Isonkyrön Braskissa 28.11.1728 karkkimalaisen Jaakko Yrjänänpojan kanssa ja he muuttavat isännöimään Hakalaa heti avioliiton solmittuaan. Heille syntyi ainakin 9 lasta, joista ainakin 5 avioitui:

Liisa Eliaantytär s.00.00.1711 k00.00.1802
Pso 28.11.1728

Jaakko Yrjänänpoika s.25.00.1708 k.03.11.1755
Lapsia:

Maria Jaakontytär s.29.11.1729
pso Mikki Yrjänänpoika Karhu.

Liisa Jaakontytär s.04.08.1731
pso Juho Jaakonpoika Panula, Hakalan toisen puolen isäntäpari.

Juho Jaakonpoika s.09.06.1734

Anna Jaakontytär s.29.09.1735
pso Jaakko Juhonpoika Raukko, Hakalan toisen puolen isäntäpari.

Priita Jaakontytär s.03.10.1738

Vappu Jaakontytär s.17.04.1741

Iisakki Jaakonpoika s.10.06.1744
Isän testamentin mukaan Iisakki piti lähettämän Vaasaan Triviaalikouluun. Oppilasmatriikkelista ei kuitenkaan ole löytynyt sopivaa henkilöä.

Marketta Jaakontytär s.15.04.1747

pso Jaakko Simunanpoika Pärkkä.

Priita Jaakontytär s.19.00.1751,

pso Juho Iisakinpoika.

Liisan ja Jaakon jälkeen Hakalan suku Tervajoella alkaa levitä niin nopeasti, ettei sen seuraaminen tässä yhteydessä ole enää mielekäästä.

Kauhajoen Knuuttila – kievari, krouvi ja käräjätalo osa 1

Kauhajoen Knuuttilassa on ollut tapana jakaa perintöjä hartaasti ja pitkään. Perinnönjako ei edellisilläkään kerroilla ole sujunut ongelmitta. Eräs Kauhajoen historian mainitsema tapaus kerrotaan näin: ”Kun lautamies Niilo Knuutinpoika Knuuttila kuoli n.v.1655, hänen perinnöstään syntyi pitkälinen riita neljän veljeksensä Matin, Jaakon, Kaarlen ja Sipon kesken.”

Vuoden 1655 syyskäräjien pöytäkirjassa *Matti Niileksenpoika Kauhajoelta valitti sisaruksistaan herra Sippo ja Jaakko Niileksenpojista, etteivät he halua pysyä sovittelussa ja perinnönjaossa kuten viime heinäkuun 25 ja 26 päivinä luotettujen miesten, kirkkoherra herra Henrik Peldanin, nimismies Valentin Hannunpojan, Matti Erkinpojan Kurikasta ja Jaakko Yrjänänpojan Kurikasta allekirjoituksin oli heidän välillään sovittu. Herra Sippo ja Jaakko Niileksenpoika vastasivat ja sanoivat Matin itse tätä rikkoneen, mitä nyt ei osoitettu. Täten tehtiin sopimus ja julistettiin, että tämä jää sovittelun mukaiseksi ja aivan omaisuusluettelon mukaiseksi niin, että Matti äitinsä kanssa hallitsee Knuuttilan taloa ja muut nauttivat niillä ehdoilla millä aiemmin mainitussa omaisuusluettelossa ilmoitetaan.*

Myös Maria Niileksentyttären kerrotaan käräjillä peränneen perintöään peräti 16 vuoden ajan Knuuttilasta vuosina 1662-1678 Pitkäksi venyneitä ja riitaisia perinnönjakoa on vielä tänäkin päivänä, joten tätä Knuuttilan tapausta voinee verrata moniin muihin samankaltaisiin. Vanha monimerkityksellinen sanonta isiemme teoista kolmansine ja neljänsine polvineen saattaa tällaisten käräjäjuttujen kautta tulla tutummaksi koskettaessaan ajan virran läpi useita sukupolvia kauas historian hämäriin sukeltaessa.

Kuolemaantuomittu Matti, autuas vainaja

Tarinamme pohjautuu vuosien 1682-84 käräjöpöytäkirjoihin ja oikeusjuttusarjan Knuuttilan perinnönjaosta aloittaa syyskäräjät dramaattisesti v.1682 kunnianloukkausjutulla, kun Kauhajoen kappalainen Jacob Haustramnius vaatii hyvitystä häntä loukanneen Matti Niileksenpoika Knuuttilan kuolinpesältä. Käräjöpöytäkirjan teksti ilmaisee samalla Matti Niileksenpojan kuoleman ajankohdan ja hautauspaikan. Sukututkijoille tällainen tieto on kullannarvoinen, suorastaan löytö.

Edesmennyt Matti oli päästellyt suustaan ilmeisen kovia ja karkeita sanoja päätellen siitä, että hänelle langetettiin kuolemantuomio kappalaisen kunnian loukkaamisesta. Samaisen kappalaisen herjauksesta sai kuolemantuomion myös Matin lanko, Pentti Tuomaanpoika, jonka kuitenkin todettiin olevan ”päästään heikko” ja sen vuoksi syyntakeeton. Kappalaisen vaatimuksista sanottaisiin nyky maailman kielellä: Vaatii hyvitystä henkisestä kivusta ja särystä. Syyskäräjillä v.1682 kerrotaan asiasta näin: *Oikeuden eteen astui Kauhajoen kappalainen, kunniallinen ja oppinut herra Jacob Haustramnius esittäen, kuinka hän on naapurinsa, kestikievarinpitäjä Matti Niileksenpojan kanssa ollut riidassa ja oikeudessa sellaisista vakavista kunnianloukkauksista, joita Matti on hänelle langettanut. Tämän vuoksi on Matti aiemmin kihlakunnanoikeudessa tuomittu kuolemaan ja asia on asetettu Korkean Kuninkaallisen Hovioikeuden päätettäväksi. Koska hänen vastapuolensa Matti on sittemmin Tukholmassa viime pääsiäisenä kuollut luonnollisen kuoleman ja on sinne Pyhän Marian kirkkomaahan haudattu, minkä todettiin olevan totta, esittää herra Jacob, että edellä tapahtuneesta johtuen hän nöyryimmästi haluaa hakea Korkealta Kuninkaalliselta Hovioikeudelta kunnianloukkauksen hyvitystä kärsimistään kustannuksista autuaan vainaja-Matin omaisuudesta. Tämä otettiin huomioon herra Jacobin aiheellisesta pyynnöstä ja hänelle annettiin tästä laillinen todistus. Edellä mainitut kunnianloukkaukset olivat tapahtuneet pitkällä aikavälillä, alkaen tapaninpäivänä 1674 kirkossa, Matin käskiessä mainittua kappalaista ottamaan lakkinsa ja vantuunsa. Tämän tulkittiin tarkoittaneen sitä, että Matti käski kappalaista painumaan tiehensä Kauhajoelta. Matin mainitaan joutuneen ilmiriitaan kappalaisen kanssa v.1680 tämän lukiessa kuorista kirkon uutta penkkijärjestystä. Nyrkkiä puiden ja kappalaista nenälle näpdyttäen poistui Matti kirkosta loukkauksia huudellen, suuttuneena vanhan penkkisijansa menetyksestä. Myöhemmin hän oli uhannut polttaa kappalaisen kartanon. Matti oli poistunut vaimonsa kanssa kirkosta kesken lautamies Perttu Knuutinpoika Harjan ruumissaarnan v.1681, koska herra Jacob oli jättänyt evankeliumin vähemmälle ruumissaarnan vuoksi. Nämä ja monet muut loukkaukset sekä kappalaista kohtaan esitetyt halventavat nimitykset, johtivat raskauttavina*

kuolemantuomioon, vaikka itse uhkauksiaan Matti ei toteuttanutkaan. Viikatemiehen viuhdoessa kantapäillä hän karisti Kauhajoen pölyt kengistään kuolemantuomiota Ruotsiin paeten. Tukholmassa viikatemies viimein saavutti hänet ja Matti kuoli siellä luonnollisen kuoleman.

Sameli-veli, Kristiinankauppias

Syyskäräjillä v.1682 nimismies Valentin Hannunpoika, kristiinankaupunkilaisen Hannu Samelinpojan valtuutettuna, vaatii jäljellä olevaa perintöä, joka on autuaan vainajan Matti Niileksenpojan perillisillä, ja joka on Hannun isän, autuaan vainajan, Sameli Niileksenpojan jälkeen hänelle ja hänen sisarustensa osalle tullut.

Edesmenneen Matin poika Sameli vastasi, ettei hän voi kieltää isänsä veljen lasten perintövaatimusta, haluten sen täyttää laaditun omaisuusluettelon mukaan. Samalla kaikki Matti Niileksenpojan, niin vanhoille kuin uudemmillekin perillisille, tulee lainmukaisesti jakaa heille langennut isänperintönsä, irtaimesta ja kiinteästä. Sen vuoksi heidän yksimielisestä pyynnöstään määrättiin kihlakunnan tuomari Christian Backman sekä kihlakunnan lautamiehet Antti Tyninpoika, Juho Pertunpoika ja Yrjänä Mikinpoika perinnönjako heidän välillään lainmukaisesti suorittamaan, sitten kun kaikki vanhojen perillisten saatavat on ensin jakamattomasta erotettu. Mainittujen miesten ei suoda viivytellä tätä ratkaisua, perintö jaetaan veljellisesti tavalla tai toisella.

Sameli Niileksenpoika, Matin veli, toimi kauppiana Kristiinankaupungissa. Hän lienee vannonut porvarivalansa jo ennen vuotta 1652, koska porvariluettelossa v.1652-1699 häntä ei mainita. Suomenkieliseltä Pohjanmaalta Kristiinankaupunkiin muuttaneiden porvareiden joukossa mainitaan Samuel Nilsson, joka oli kotoisin Kauhajoelta ja oletettavasti juuri tämä samainen Sameli. Kristiinankaupungin historia kertoo, että Samuel Nilsson-vainajan laivalla lähetettiin 10 tynnyriä tervaa, joista Samelin leski ei suostunut tilittämään loppurahoja tervaa Tukholmaan vieneelle Nils Mattsonille. Vuonna 1673 Kaisa Mikintytär Kauhajoelta velkoi saamisiaan Samuel Nilssonin perikunnalta 97:25 taalaria.

Vävy Heikki Reini ja esikoisoikeus

Sameli Matinpoika oli lähtenyt kotoaan vastoin isänsä Matin tahtoa ja hylännyt kotitalonsa, jonka

vuoksi isä oli häneen pettynyt ja luovuttanut talon hallinnan ja Samelin esikoisoikeuden vävyllään Heikki Heikinpojalle. Tähän Samelikin tässä vaiheessa mukautui.

Oikeuden eteen tuli autuaan vainajan Matti Niileksenpojan vävy Heikki Heikinpoika Kauhajoelta kertoen, että hän on apeltaan saanut tämän 2/3 manttaalin perintö- ja verotalon hallintaansa, jota hän nyt yksin neljättä vuotta hyvinkin on hallinnut, koska poika, Sameli Matinpoika on talosta lähtenyt ja ottanut asumuksen Kristiinankaupungista. Heikki pyytää saada pitää talon ja lunastaa perilliset. Hän esittää appensa vahvistaman testamenttikirjan 23 päivästä viime elokuuta, joka ilmoittaa, että vävy Heikki Heikinpoika saa yksin hallita taloa ja poika Sameli Matinpoika laillisesti osaltaan lunastetaan, ja että jokainen tytär saakoon samanlaisen perinnön kuin Sameli, koska Sameli on hänelle tullut paljon maksamaan, mistä tyttäret eivät ole saaneet nauttia. Samelilla ei ole mitään sanottavaa testamenttia vastaan, kun vielä kirkkoherra, herra Gabriel Peldan tämän saman todisti ja johon hän kirjallisesti viittasi, joka on päivätty vuonna 1679 huhtikuun 14 p:nä, sisältäen, että hän kokonaan vävyllään Heikki Heikinpojalle on vahvistanut esikoisoikeuden talon hallintaan siitä syystä, että hänen poikansa Sameli Matinpoika, vastoin kieltoa ja tämän tahtoa on hylännyt vanhat vanhempansa ja talon. Tämän saman hän, Matti, ja hänen vaimonsa olivat Heikin häissä vahvistaneet, ja minkä kappalainen Jacob Haustramniuksen antama todistus 11 päivänä heinäkuuta tänä vuonna (dito) osoittaa, niin että Matti on poikansa Samelin esikoisoikeuden kokonaan, hänen tottelemattomuudestaan mitätöinyt ja antanut vävyllään Heikille. Sitten todisti kirkkoherra, että autuas vainaja Matti ennen kuolemaansa on usein tunnustanut, että hän yli 700 kuparitaalaria on Samelille maksanut ja siksi vahvasti, että tyttäret saisivat yhtä suuren perinnön kuin poika, mitä vastaan Samelilla ei ollut mitään sanottavaa, vaan hän esitti, että hän laskullaan osoittaa mitä hän on isältään nauttinut. Mutta Heikki esittää, että Samelilla on paljon taloon kuulunutta omaisuutta, josta hän haluaa Samelin tekevän selkoa ja laskelman.

Avioton poika Tukholmasta

Käräjöpöytäkirjasta selviää, että Matti Niileksenpojalla oli Tukholmassa avioton poika Simuna, joka oli huolehtinut isänsä hautaamisesta Tukholmaan, joista kuluista hän esittää laskelman

ja hakee hyvitystä kuolinpesältä. Vouti Tadmankin perää saataviaan vuoden 1682 syyskäräjillä:

Tässä vaiheessa vaatii autuaan vainajan *Matin* aviottoman pojan, tukholmalaisen *Simuna* *Matinpojan* valtuutettu *Heikki Luukkaanpoika* *Kristiinankaupungista* tehtyä kustannusta *Matin* hautaamisesta 396 taalaria ja 20 äyriä, sekä käytettyihin kuluihin 49 taalaria ja 12 äyriä, minkä takia *Simo* hakee hyvitystä *Matin* kuolinpesältä. Tämän lisäksi vaatii herrasväki, kruununvouti, kunnianarvoisa *Hans Tadman* suurta erää saatavistaan edesmenneen *Matin* jäljellä olevista maksuista ja muista veloista. Pyydettiin, että tämä suoritettaisiin jakamattomasta. Edelleen ilmoitti mainittu vouti, että haluaa mieluummin uskoa talon vävy *Heikin* haltuun kuin pojan *Samelin*, joka on suuri tuhlaaja ja juopottelija. Nyt tunnusti lautakunta, että *Sameli* ei voi mitään taloa edustaa, koska taloa on jo rasiutettu suurella velalla, jonka autuas vainaja *Matti* itse kauan ennen kuolemaansa on aiheuttanut. Kruununvouti *Tadman* pyysi vielä painokkaammin, että oikea inventaario autuaan vainajan *Matin* omaisuudesta, irtaimesta ja kiinteästä pitää suorittaa mitä pikimmin ja ettei sitä saa kaikenlaisilla syillä estää. Vävy kertoi nyt, että hän on jonkin verran omista varoistaan tämän talon hyväksi laittanut, pyytäen, että hän ottaa maksuvaatimuksen hoitoonsa. Vaikka *Sameli* *Matinpoika* osoittaa esikoisoikeutensa isänsä *Matti Niileksenpojan* talon omistukseen, niin pitää sen hallinta antaa *Heikille*, koska hänen autuas vainaja isänsä *Matti*, kirkkoherra *Gabriel Peldanin* kuten myös kappalainen *Jacob Haustramniuksen* läsnäollessa, on tämän poikansa *Samelin* esikoisoikeuden *Heikille* siirtänyt. Isä on tämän saman vakaasti vahvistanut. Talo on kovasti velkaantunut, mistä todistetaan ettei *Sameli* voi sitä velkojien käsistä lunastaa ja vielä vähemmän siihen kuuluvista vuosittaisista veroista vastata. Herrasväki, kruununvouti *Hans Tadman* ilmoittaa ettei voi uskoa *Samelille* talon asumista, vaan mieluummin *Heikille*. Saman on lautakunta todistanut.

Tarkasteltaessa kerrottuja syitä ja *Kuninkaallisen Majesteetin* antamaa päätöstä vuodelta 1680, annettuna valtiopäivillä, sen 4 kohdan mukaan *Matti Niileksenpojan* tekemä poikkeus esikoisoikeudesta talonsa hallintaan kokonaan vahvistetaan ja hyväksytään, niin että vävy *Heikki* vaimonsa ja tulevien perillistensä kanssa tuomitaan apen taloa asuttamaan ja pojan *Samelin* oikeus siitä tunnustetaan aiheettomaksi.

Sameli saa ainoastaan isänperinnöstä, irtaimesta ja kiinteästä, äitiinsä ja siskoihinsa nähden yhtä suuren osan, kun kaikki velka ja vanhojen perillisten vaatimukset on jakamattomasta velottu. Tämän kaiken, muun muassa, minkä tutkimus sisältää määrätystä perinnön jaosta esitettyjen uskottujen miesten taholta, asianmukaisesti otetaan käsittelyyn ja ratkaistaan. *Sameli* luopuu kuitenkin vapaaehtoisesti mikäli hänelle niin suvaitaan, että vannottuaan valan ja mainitun kaaren 12 luvun mukaan jaetaan ennen tunnustettua 700 kuparitaalaria, jotka isä oli hänelle lahjoittanut, jolloin hän koko pojan oikeutensa ja sisaret ainoastaan tyttären osan lain mukaan häneen verrattuna saavat.

Jatkuu seuraavassa numerossa.

Knuuttilan sukuun kuuluvat henkilöt:

Knuuttila Niiles Knuutinpoika, s.n. 1594-97 k.n. 1655. Knuuttilan isäntä 1623-1653.

Kaisa Mikontytär, Niiles Knuutinpojan pso.

Matti Niileksenpoika (Mattz Nielsson) k. pääsiäisenä 1682 Tukholmassa, edellisen poika, Knuuttilan isäntä vuoteen 1681 ja kievvari.

Iso-Kurikka Malin Tuomaantytär k. 1705, edellisen leski. Pentin sisar.

Reini Heikki Heikinpoika, (Hindrich Hindrichsson) edellisen vävy Kauhajoelta. Kirkkoväärti v. 1698-1699. Knuuttilan isäntä vuoteen 1683. Kuoli Ison vihan aikana venäläisten tappamana. Vanhemmat: Heikki Antinpoika ja Aune Kreintytär Reini Isostakyröstä.

Valpuri Matintytär, s.4.1659 k.12.1743. Matti Niileksenpojan tytär, Heikki Reinin pso, vihitty 1678 Ilmajoella.

Sameli Matinpoika, (Samuel Matsson), k. 21.4.1716. Matti Niileksenpojan poika Kauppias ja porvari Kristiinankaupungissa. Pso Maria Tuomaantytär.

Priita Matintytär, Matti Niileksenpojan tytär, pso Tuomas Kokko, kauppias Vaasassa.

Simuna Matinpoika, (Simon Matsson), Matti Niileksenpojan avioton poika Tukholmasta

Jaakko Niileksenpoika, k. 14.3.1700. Matti Niileksenpojan veli, Lautamies, kirkkoväärti Filppulan isäntä 1675-1699.

Sigfridus Nicolai, s. 1626. Vihittiin papiksi 1653. Matti Niileksenpojan veli.

Kalle Niileksenpoika, Matti Niileksenpojan veli.

Maria Niileksentytär, k. 1697, haud. 09.05.1697. Matti Niileksenpojan sisar. Pso Sipi Antinpoika Aro k. 1695. haud. 27.01.1695.

Sameli Niileksenpoika, (Samuel Nielsson), edesmennyt, Matti Niileksenpojan veli, porvari Kristiinankaupungista.

Hannu Samelinpoika, (Hans Samuellsen) Kristiinankaupungista, Sameli Niileksenpojan poika.
Iso-Kurikka Pentti Tuomaanpoika, Matti Niileksenpojan lanko. Malinin veli.

Muut henkilöt:

Perttu Knuutinpoika Harja, s.n.1603-05, k.n. 1681. Lautamies, Harjan isäntä.

Peltoniemi Valentin Hannunpoika (Valentin Hansson), s.1610 k.1689 Ilmajoki, nimismies, kievvari ja Peltoniemen isäntä.

Panula Antti Tyninpoika (Anders Tynisson), kihlakunnan lautamies, Panulan isäntä.

Pirilä Juho Pertunpoika, (Johan Bertillsson), k. 1699, kihlakunnan lautamies, Pirilän isäntä.

Seppälä Yrjänä Mikinpoika, (Jöran Michellsson), k. 1721, kihlakunnan lautamies, Seppälän isäntä.

Kylmäjyrä Matti Erkinpoika, s.n.1603, kievvari ja Kylmäjyrän isäntä.

Jaakko Yrjänänpoika, isäntä Kurikan Saarella 1639-53, vaihtoi Ilmajoen Possoon, jonka isäntä 1655-73.

Hindrich Lukasson, Porvari Kristiinankaupungista, Simuna Matinpojan valtuutettu.

Backman Christian Mattsson, k.1691. Kihlakunnan tuomari, Pohjanmaan eteläisen kihlakunnan lainlukija. Vaasan pormestari.

Haustramnius Jacob Sigfridsson, s.1642 k.1709. Kauhajoen kappalainen 1665-1698, Lapuan kirkkoherra 1698-1709.

Peldan Gabriel Jaacobson s.1630 k.1699, Ilmajoen kirkkoherra 1673-98, lääninrovasti.

Peldan Henrik Jacobson, s.1626 - k.18.03.1673, Ilmajoen kirkkoherra 1652-73.

Tadman Hans, k.1689 kruununvouti.

Lähteet:

Kauhajoen kirkonkirjat

Ruodutusluettelot

Kauhajoen historia, Liisa Ruismäki, 1987

Ilmajoen pitäjä; Niilo Liakka 1986

historia I, Armas Luukko, 1971

Genealogia Sursilliana, Kojonen, 1971

Syyskäräjät 1682. Ilmajoki

Suomen Asutuksen Yleisluettelo

Kristiinankaupungin historia I, Mäkelä-Pettersson-Åkerblom, 1984

Etelä-Pohjanmaan historia I, C.F.Meinander, II Armas Luukko, 1950

Luukko, Pohjalaisen osakunnan nimikirja I Åkerblom, Vasasläkten Backman

Reima Mänty

Hakala, Jurvan Sarvijoien kylässä

Rovasti Sarvela kokosi aikoinaan ansiokkaan aineiston Sarvijoesta ja sen taloista. Hakalan talo on kuulunut Rätin numeroon. Vuoden 1827-1830 henkikirjan mukaan Hakalassa on asui sotakomisario Karl Ammandt perheineen. Ammandt'in pso Beata Wilhelmiina os. Laurin, todennäköisesti Maalahden papin tytär. Henkikirjan mukaan vuonna 1831 Hakalan omisti Maalahden kirkkoherra Gustaf Appelberg. Talossa mainitaan asuneen myös Lillrusk niminen perhe. Kirkkoherra G. Appelberg muutti myöhemmin Maalahdesta Pyhäjoelle Oulun lääniin, kuollen siellä. Pappissuku jatkuu kuitenkin edelleen Hakalassa.

Hakalassa asunut papin perhe oli isohko, ollen 6 poikaa ja 4 tytärtä, osasta heistä tuli ylioppilaita ja koululaisia. Hakalasta on lähtenyt huomattavia persoonallisuuksia, mm Laihian pitkäaikainen rovasti Henrik Adof Appelberg, s.2.1.1825. Arvokasta väkeä on siis Sarvijoien kyläraitilla joskus kulkenut mistä nykypolvi ei tiedä.

Hakalan vanhatupa, jota ei ole enää, on ollut eri mallinen kuin talontuvat siihen aikaan yleensä. Ulkona oleva, erittäin hyvä, kivistä valmistettu kellari on varmaankin mainittujen Sarvijoien

"herrasväen" ajalta kirjoittaa Sarvela.

Appelbergien jälkeen seuraavat asukkaat Hakalaan tuli kylän ulkopuolelta, Kentan talosta, joka vielä siihen aikaan kuului Teuvaan. Isäntä oli Heikki Antinpoika Kentta, s.19.1.1816 ja hänen puoliso talollisen ja lautamiehen tytär Liisa Tuomaantytär os. Peltokoski, s.18.11.1816, myös Teuvalta. Uusi isäntäpari aloitti tarmokkaasti talon kunnostamisen, rakensi mm. kiviavetan Hakalan taloon. Heikki kykeni kirjoitusmieheksikin, lisäksi on säilynyt kertomuksia edellä mainitusta Hakalan emännän sisukkaasta tarmosta.

Kirje Maanviljelijä Heikki Hakala, Murtonen, Sarvijoki alkuperäisessä muodossa:

Helsinki 4.10.1960

Hyvät sukulaiset.

Tässä lähetän lisälehdessä emännän sukuselvityksen. Asian johdosta huomaa mihin väliin se kuuluu.

Samalla kerron, että minulle on vähin selvinnyt Hakalan isovanhempien sukukuntaa oikein varhaista aikaa 1700-luvun alkupuolelta minun on tarvinnut tutkia. Siihen asti on joku sen suvun jäsen

tutkinut. Siihen kuuluu nykyään elävää arvovaltaista virkamiehistöä Suomessa. V.1804 tuli Ilmajoelta Kentan taloon se perhe josta Hakalaan tullut Heikki Antinpoika Kentta sitten Rätti. Siitä suvusta löydän 5 kanttoria, vähä kuudettakin, josta lopulta tulikin arvokkaampi virkamies.

On sitä jo järjestettykin valmiiksi, mutta lisää pitäisi saada. Aluksi innostuin tähän asiaan siitä, kun se suku Jurvassa on avioliittojen kautta Sarvelankin sukuun kosketuksessa. Me emme suinkaan muuten sitä sukua ole, mutta maanviljelijä Heikki Hakala Murtoisessa on oikein suoraan.

Terveisin !

Toivo Sarvela

Hakala

Heikki Antinpoika Rätti ent. Kentta., s.09.01.1816 Teuva, k. 22.1.1892 Hakala. Pso Liisa Tuomaantytär Peltokoski, s.18.11.1816 Teuva, k. 24.01.1894 Hakala Vanhemmat Tuomas Tuomaanpoika Peltokoski ja Johanna Jaakontytär os. Hannula.

Lapset, syntyneet Jurvassa:

- 1) Johanna, s.21.10.1837
- 2) Klaara, s.21.10.1837
- 3) Serafia, s.02.12.1838
- 4) Anna Liisa, s.07.01.1841
- 5) Tuomas, s.21.01.1843 k.1853
- 6) Antti-Heikki, s.05.09.1845 k.22.06.1858
- 7) Samuel, s.13.04.1853 k.21.12.1869
- 8) Jaakko, s.25.07.1856 k. nuorena.
- 9) Johannes, s.27.03.1859 k. nuorena.
- 10) Amalia, s.12.09.1864 Taulu 1

Perheen nuorimmasta tyttärestä Amaliasta tuli Hakalan talon emäntä. Isäntä tuli kirkonkylän Reinistä: Antti Heikki Reini, s.14.07.1863 Jurva. (Reima Mänty: Niilo ja Marketta Mänty, Sukuhistoria 1, julkaistu 1997. Alkusuku esitelty kirjassa laajemmin taulu S46, s.417). Vanhemmat Miikka Natanaelinpoika Riihimäki ja Leena Matintytär Riihimäki. Miikan vanhukset: Natanael ja Susanna Juhontytär Reini e. Mänty (Sukuhistoria 1, taulu S1, sivu 397.)

Taulu 1

Amalia Heikintytär Hakala ent. Rätti s.12.09.1864 Jurvassa, k.01.11.1922 Jurvassa. Pso Antti-Heikki Miikanpoika Reini myöh. Hakala, s.14.07.1863 Jurvassa.

Lapset, syntyneet Jurvassa:

- 1) Herman s.12.07.1884 Taulu 2
- 2) Sylvester s.28.08.1886. k.14.02.1920
- 3) Hilma Irene s.01.11.1886. k.18.12.1888
- 4) Bruno Vihtori s.20.05.1890
- 5) Sanna s.07.04.1892
- 6) Eero s.01.01.1894
- 7) Lauri William s.16.08.1895
- 8) Hilma Lyydia s.07.05.1897
- 9) Hugo Leonard s.02.08.1899
- 10) Kaarle Melker s.05.07.1901
- 11) Tyyne s.09.01.1904 k.17.04.1904

Taulu 2

Herman Antti Heikinpoika Hakala, s.12.07.1884 Jurva, k.29.06.1921 Jurva. Pso Maria Eliina Eliaantytär os. Tikkala, s. Jurvan Niemenkylä, k. 06.09.1949.

Lapset, syntyneet Jurvassa:

- 1) Heikki s.17.06.1905 Taulu 3
- 2) Tyyne s.07.12.1906
- 3) Taimi Maria s.25.03.1911 k.1912
- 4) Taimi Eliisa s.15.02.1913, pso Unto Lahola.
- 5) Elli Aino s.01.12.1915, pso Lauri Hartvik
- 6) Paavo Veikko s.01.03.1921

Taulu 3

Heikki Hermanninpoika Hakala s.17.05.1905, k.23.06.1987. Pso vihitty 2.11.1926 Aino Matilda os. Hartvik, s.27.05.1904 Jurva, k.30.06.1989 Jurva. Talollinen, Jurvan Sarvijoan Murtoisen kylässä, viljelivät Heikki Hakalan kotitaloa. Tilan tuotantosuunta maidontuotanto. Lapsista Paavo Antero (Antti) Heikinpoika Hakala, s.21.11.1933 ja Sylvi Marja Heikintytär Hakala ovat toimineet isäntinä kotitalossa isän ja äidin jälkeen. Heikki Hakala teki suutarintöitä.

Lapset, syntyneet Jurvassa:

- 1) Aino Kyllikki
- 2) Lauri Hermann
- 3) Bertta Inkeri
- 4) Heikki Johannes (Jussi)
- 5) Paavo Antero Antti
- 6) Sylvi Marja
- 7) Pentti Matti
- 8) Kaisu Kaarina
- 9) Erkki Tapani
- 10) Hilikka Tellervo
- 11) Liisa Elina
- 12) Kalle

Frestadiuksen veljekset uudisasukkaina Alavuden Sulkavankylässä

Melko hyvin tunnettu ja tutkittu on Frestadiuksen suku, mutta vähän tunnettua on kahden suvun jäsenen uudisasutus Alavuden Sulkavankylässä.

Sulkavankylään perusti vuonna 1790 Koskimäen kruununuudistalon Kaarle Kasperinpoika Frestadius, jonka vanhemmat olivat Kangasalan pitäjän räätäli Kasper Olavi Petterinpoika Frestadius ja Anna Helena Petterintytär Bergman. Koskimäki on kylän eteläpäässä aivan Virtain rajan tuntumassa Alaseen Sulkavanjärveen laskevan joen koski-paikan yläpuolella. Siitä tuli nimikin Koskimäki, jota myös alkuaikoina Forsbackaksi nimitettiin.¹⁾

Kaarle Kasperinpoika Frestadius oli muuttanut vuonna 1786 vaimonsa kotitalosta Kangasalan Suoramankylän Tuomaalantalosta Alavuden Sapsalaminkylään 1600-luvun lopulla perustettuun Sytelän taloon. Sytelässä Kaarle isännöi vain vuoteen 1790.²⁾

Kaarlen veli Elias Kasperinpoika Frestadius muutti myös veljensä luo Sytelään. Sytelässä olon jälkeen Elias oli renkinä Pänkälässä ja avioitui 1791 Pänkälän piian Susanna Matintyttären kanssa.³⁾ Elias perusti vuonna 1796 Ilomäen kruunun-uudistalon lähelle Koskimäkeä joen toiselle puolelle aivan Virtain rajan viereen. Ilomäen nimen voi arvella tulevan siitä, että se on ollut matkustavaisten levähdyspaikkana. Vai onkohan Ilomäen paikkeilla ollut leikkipaikka? Elias luopui Ilomäen isännyydestä vuonna 1808 ja muutti Virtain Kurjenkylään ja oli siellä torpparina Hakalassa Kurjen talon maalla, jossa kuoli 8.2.1826.⁴⁾

Vuonna 1807 Kaarle Kasperinpoika luopui Koskimäen kruunun-tilan isännyydestä ja vuonna 1810 hän muutti Jalasjärvelle torppariksi Ala-Jokipiin maalle Pihlajamäen torppaan.⁵⁾

Jo vuonna 1796 Koskimäen talosta oli puolet siirtynyt jalasjärveläisen Jaakko Heikinpoika Lammin haltuun. Jaakko Heikinpoika oli syntynyt 28.4.1758 Jalasjärvellä ja hänen vanhempansa olivat Heikki Matinpoika Lammi ja Brita Matintytär Luopajarveltä. Jaakko Heikinpojan vaimo oli Anna Heikintytär Sahlberg, joka oli syntynyt 22.12.1764 Alavudella ja jonka vanhemmat olivat sotamies Heikki Matinpoika Sahlberg ja Aune Erkintytär. Jaakko Heikinpoika lunasti talon perintötilaksi, ainoaksi Sulkavan-

kylässä aina 1840-luvun lopulle saakka, mutta joutui luopumaan Koskimäen puolikkaasta vuonna 1806.⁶⁾

Vuonna 1821 Kaarle Frestadiuksen poika Salomon sai haltuunsa Jalasjärven Talan tilan, johon Kaarlekin muutti ja jossa hän kuoli 1829. Salomon Kaarlenpoika oli isäntänä Talassa vuoteen 1859.⁷⁾ Hän oli lautamies ja ennen Talalle muuttoa hän teki räätälintöitä kuten isoisänsäkin Kangasalalla. Salomon Kaarlenpojan vaimo vuodesta 1818 lähtien oli Heta Matintytär Kasamäki, jonka isä Matti Mikinpoika oli kotoisin Jalasjärven Ojaniemestä ja äiti Susanna Erkintytär Alavuden Sulkavankylän Koivulasta.

Salomon Kaarlenpoika Talalle syntyi 16 lasta, joista 12 eli aikuiseksi ja lasten kautta Frestadiuksen sukua levisi laajalti ainakin Jalasjärvelle ja Ilmajoelle. Vilho Puron tekemässä sukukirjassa Jalasjärven Koskuen Heikki Olavinpojan jälkeläisistä on kerrottu Salomon Kaarlenpoika Talan lasten perheistä.⁸⁾

Kolmas Kangasalan pitäjänräätäli Kasper Frestadiuksen poika Juho, joka oli sokea, muutti myös Alavudelle, mutta hänen myöhemmät vaihteensa ovat tuntemattomat.⁹⁾

Kasper Petterinpojan ja Kaarle Kasperinpojan
esipolvet ja perhetaulut

*I Olavi Petterinpoika Frestadius, haudattiin
22.01.1727 Messukylän kirkon alle,
räätälimestarina Itissä ja Orivedellä
Pso Liisa¹⁰⁾*

*II Petteri Olavinpoika Frestadius
Oli nimismiehenä Orivedellä 1721
Pso Teiskossa 04.02.1714 Katariina Martintytär
Feirick, Isä kornetti Martti Feirick¹¹⁾*

*III Kasper Petterinpoika Frestadius, s. 1717,
k.06.04.1791 Tampereella Kangasalan pitäjän
räätäli
Pso 1748 Kangasalalla Anna Helena Petterintytär
Bergman, vanh. Luutnantti Petteri Bergman ja
Helena Kaarlentytär Rundell (aatelissuku)*

Lapsia: (syntyneet Kangasalalla)

Kaarle Vilhelm s. 29.04.1749, kts. alla
Lovisa s. 22.12.1750
Fredrik Kustaa s. 9.10.1752, k. 7.2.1753 *Kangasala*
Fredrik s. 1.10.1754
Karolina s. 11.8.1757, k. 12.1.1767 *Kangasala*
Iisakki s. 11.3.1760
Juho s. 03.02.1763, muutti Alavudelle
Abraham s. 28.05.1765
Elias s. 05.02.1768, k. 8.2.1826 *Virrat*
Pso 19.9.1791 Alavus Susanna Matintytär (Haveri ?), s. 5.4.1767, k. 21.5.1837

Virrat:

Lapsia: (syntyneet Alavudella) ¹²⁾

Anna s. 11.07.1792
Marketta s. 13.03.1794
Sofia s. 06.01.1798
Salomon s. 17.01.1800
Helena s. 1802, k. 28.02.1803 *Alavus*
Iisakki s. 1804, k. 07.05.1804 *Alavus*
Poika s. kuolleena 1805
Elias s. 15.05.1806

IVKaarle Vilhelm Kasperinpoika Frestadius, s. 29.14.1749 *Kangasala*, k. 19.07.1829 *Jalasjärvi*
Pso 1 09.11.1773 Kangasala Anna Tuomaantytär, s. 19.9.1746 *Kangasala* k. 20.12.1821 *Jalasjärvi*, vanh. *Tuomas Matinpöika Tuomaala ja Maria Erkintytär*

Pso 2 24.07.1822 Jalasjärvi Susanna Jaakontytär Kaunissalo, s. 13.04.1777 *Jalasjärvi*, k. siellä 4.3.1828, vanh. *Jaakko Israelinpoika Kaunissalo*, e. *Kivistö ja Kristiina Matintytär*, e. *Taivalmäki Lapsia: (1. aviosta, neljä ensimmäistä s. Kangasalalla, seuraavat Alavudella)*
Kaarle Vilhelm s. 06.12.1774
Helena s. 09.03.1777
Iisakki s. 11.09.1779, k. 11.09.1785 *Kangasala*
Elias s. 15.9.1782, k. hukkui 14.04.1813 *Jalasjärvi*
Klaara s. 19.12.1786, k. 7.7.1798 *Alavus*
Justiina Hirvelä s. 03.10.1789, k. 25.1.1843 *Jalasjärvi*
Pso 19.10.1815 Jalasjärvi Kustaa Juhonpoika Hirvelä, s. 24.10.1787 *Kankaanpää*, k.6.12.1848 *Jalasjärvi*, vanh. *Juho Jaakonpoika ja Leena Heikintytär*
Iisakki Hirvelä s. 00.05.1794, k. murhattu 07.12.1845 *Jalasjärvi*
Pso 23.10.1836 Jalasjärvi Maria Erkintytär Hirvelä, s. 15.01.1784 *Jalasjärvi*, k. 17.12.1851 *Jalasjärvi*, vanh. *Erkki Iisakinpoika Kuha ja Anna Priita Lång*
Salomon Tala s. 03.05.1796, k. 14.05.1861 *Jalasjärvi*
Pso 09.10.1818 Jalasjärvi Heta Matintytär Kasamäki, s. 10.7.1799 *Jalasjärvi* k. 27.06.1851 *Jalasjärvi*, vanh. *Matti Mikinpoika Kasamäki*, e. *Ojaniemi* s. 23.02.1777 *Jalasjärvi*, k. 12.12.1861 *Jalasjärvi* ja *Susanna Erkintytär*, e. *Koivula* s. 29.11.1773 *Alavus*, k. 31.05.1866 *Jalasjärvi*

- Lähdeviitteet: 1) Niemelä, Jouko, Alavuden Sulkavankylän historia, Espoo 2001, s. 75
2) Alavuden henkikirjat v. 1785 – 1791
3) Alavuden henkikirja v. 1792 Pänkälä
4) Niemelä, mt, s. 80, Virtain rippikirja 1818 - 1824
5) Jalasjärven rippikirja, v. 1810 –
6) Niemelä, mt, s. 83
7) Vuorela, Toivo, Jalasjärven kirja, Helsinki 1958, s. 165
8) Puro, Vilho, Koskuun ukoon kersat, Tampere 1996, s. 209
9) Raevuori, Yrjö, Tamperelaisia sukuja, Tampereen kaupungin historia IV, Tampere 1935, s. 46
10) Nallinmaa-Luoto, Terhi, Kuka oli mestari Olavi Frestadius?, Genos nro 1 2001, s. 48
11) Raevuori, mt, s. 46
12) Alavuden lastenkirja Pänkälä, Virtain rippikirja 1810 -

Jaskari artikkeli Juuret 2002/1 julkaisussa sai mukavaa palautetta. Antti Antinpojan jälkeläisiä asui Sepänmaan talossa vielä ainakin 1820 luvulla Sepänmaassa. Antin pojanpojanpoika Jaakko Juhonpoika s.29.12.1820 alkaa käyttämään Kivimäki nimeä. Hänen jälkeläisiään esiintyy 1800-luvulla ainakin Hautakoski ja Reilin nimellä. Raili Maaranen (raili.maaranen@kolumbus.fi)

Antti Antinpojan veljen Matin jälkeläisiä on selvitetty myös tähän päivään saakka. Matin pojantytär Leena Jaakontytär (7.4.1794) avioitui Ylihärmäläisen Matti Matinpöika Haarakankaan eli Kankaan kanssa. Heidän jälkeläisillään tavataan mm. Talkkari, Pajula, Takala ja Kuoppala nimillä. Mielenkiintoinen yhteensattuma on kuitenkin se, että yksi tämän sukuhaaran jälkeläinen (Väinö Kuoppala) asuu Nurmon Jaskarin vanhan kantatalon vierestä, ympyrä siis sulkeutuu noin 350 vuodessa. Reijo Leppilähti (reijol@nic.fi)

Ruotu- ja väenottoluettelot: Vuoden 1627 luettelo Ilmajoen pitäjistä

Pohjanmaan rykmentin täydentämiseksi tarvittavien miesten ruotu- ja väenottoluettelot tarjoavat Suomen asutuksen yleisluettelon ohella tietoja, jotka helpoimmin ovat sukututkijoiden saatavilla 1600-luvun Pohjanmaan alueen tutkimiseksi. Koska suuresta osasta aluetta ei asutuksen yleisluettelo ole edes tehty, ja ruotuluettelot tarjoavat veroluetteloja tarkempia tietoja, voikin ne monesti nostaa tärkeimmäksi lähteeksi: nimeävähän ne lähes kaikki pitäjän aikuiset miehet. Vuoden 1627 ruotuluetteloista löytyvät Kajaanin, Kemin, Iin, Oulun, Hailuodon, Limingan, Saloisten, Pyhäjoen, Kalajoen, Lohtajan, Kokkolan, Kruunupyyn, Pietarsaaren, Uudenkaarlepyyn, Vöyrin, Ilmajoen, Lapuan, Isonkyrön, Vähänkyrön, Laihian, Mustasaaren, Maalahden, Närpiön, ja Lapväärtin pitäjät sekä Oulun, Kokkolan ja Uudenkaarlepyyn kaupungit. Kolmelta mikrofilmiltä löytyvät seuraavien vuosien ruotuluettelot: 1627, 1629, 1630, 1633, 1640, 1642, 1643, 1644, 1647, 1648, 1653, 1655, 1676, 1684, 1700, 1709, 1710, 1711, 1725, 1726 ja 1727.

Filmeillä on myös luetteloita varsinaisen rykmentin miehistöstä ja heidän kohtaloistaan sekä tarkemmat sotilasluettelot. Väenottotilaisuudessa nihdiksi nimetty saattoi myöhemmin sairastua, karata tai palkata itselleen sijaisen. Ilmajokiset varsinaiset sotilaat on luetteloitu vuosina: 1627,

1628, 1629, 1630, 1631, 1640, 1642, 1643, 1644, 1647, 1648, 1653, 1655, 1676, 1684, 1700, 1709, 1710 ja 1711.

Ilmeisesti ainakin osa rannikkopitäjistä varustaa myöhemmin laivamiehiä, sillä vuoden 1627 luetteloissa mainituista pitäjistä eivät kaikki ole mukana enää myöhäisempinä vuosina. Jäljempänä seuraavasta Ilmajoen pitäjää koskevasta luettelosta voidaan todeta, että yli 15-vuotiaat miehet kirjattiin järjestään ylös, vapautuksen sai vain pitäjän papisto. Myöskään irrallista väkeä ei kirjattu, jokainen "kulkumies sai matkalipun ulkomaille". Ruodusta vapautettiin yli 50-vuotiaat, sairaat ja vammautuneet sekä ne, jotka pystyivät palkkaamaan puolestaan nihdin ja ne, jotka pystyivät asettamaan palvelukseen ratsumiehen varusteineen. Jäljelle jääneet jaettiin kymmenen miehen ruotuihin, joista jokaisesta täytyi löytyä yksi mies nihdiksi. Koska kahdestatoista nihdistä kaksi on isäntien veljiä ja loput kymmenen renkejä, voisi kai olettaa, että muut ruodun yhdeksästä miehestä tai heidän perheensä maksoivat rengeille nihdiksi ryhtymisestä. Pitäjä varusti palvelukseen myös 17 ratsumiestä.

Tähän Ilmajoen pitäjän luetteloon on myöhempien luetteloiden ja SAY:n perusteella lisätty talonnimet.

Varma ja väärentämätön manttaaliluettelo Ilmajoen pitäjistä, missä on pidetty vahvuuskirjoitus Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa, meidän armollisen Kuninkaan ja Herran armollisesta käskystä Isonkyrön pappilassa vuonna 1627 13 päivänä huhtikuuta seuraavasti.

Manttall		Ålder	Rothen
	Pändänä by		
1/4	Carll Matzon (Kaarlela I. Pyy), sairastaa tyrää	65 0	
1/4	Lars Persson (Keturi)	70 0	
	Matz Larsson, poika	36 1	
1/4	Jöns Thomasson (Rahko)	70 0	1.
	Erich Jonsson, poika	19 2	Knecht
1/4	Jacob Jonsson (Halko)	25 3	Jacob Hämäläinen
1/4	Simon Staffansson (Nirva), kivulloinen	52 0	i Cauhajoki
1/4	Lars Michelsson (Kyyny)	30 4	
	Cauhajochi		
	Jöns Thomasson, uudisasukas, sairastaa tyrää	20 5	
	Simon Runsas, uudisasukas, kivulloinen	50 0	
1/4	Matz Pålsson (Korhonen)	30 6	
1/4	Niels Erichsson (Seppä), kivulloinen uudisasukas	70 0	
	Henrich Nielsson, poika	16 7	
1/4	Päll Rauska (Rauska)	72 0	
1/2	Mickell Matzon (Havunen)	75	

Manttall		Ålder	Rothen
	Tynius Hansson, vävy	34 8	
	Jacob Hämäläinen, renki	28 9	
1/3	Matz Erichsson (Koski), halvattu	43 0	
1/3	Henrich Sigfredsson (Heikkilä), kivulloinen	50 0	
1/3	Jören Simonsson (Yrjänäinen), asetti nihdin puolestaan	52 0	
	Sigfred Jöransson, poika	16 10	
1/2	Thomas Märthensson (Pukkila)	65 0	
	Joren Michelsson, ratsumies	0	
	Thomas Michelsson, poikapuoli	40 0	
1/3	Simon Matzon (Laurunen), asetti nihdin puolestaan	40 1	2.
K.	Niels Simonsson, renki	19 2	Knecht
1/3	Jöns Bengtsson (Kokko)	40 3	Niels Simonsson i
1/3	Brosius Urbansson (Panula), heikko näkö	30 0	Kauhajoki
2/3	Niels Knutsson (Knuuttila), kestikievarinpitäjä	30 4	
	David Ryss, renki	28 5	
1/2	Philpus Simonsson (Filppula)	70 0	
	Matz Philpusson, poika	30 6	
1/4	Matz Märthensson (Mattila), sokea ja kaatumatauti	73 0	
	Jacob Matzon, poika	32 7	
2/3	Anders Enewaldsson (Aro)	42 8	
1/4	Sigfred Henriksson (Eno), halvattu	60 0	
	Philipus Sigfredsson, poika, asetti nihdin puolestaan	27 9	
1/2	Märthen Märthensson (Ikkela)	65 0	
	Hans Märthensson, sokea	33 0	
1/4	Bertill Clemetsson (Turja), halvattu	24 0	
	Mietoi by		
1	Knut Brosiusson (Harja), sokea	62 0	
	Bertill Knutsson, poika	15 10	
1/4	Henrich Staffansson (Lohikoski), kuuro	40 1	
1/4	Matz Marckusson (Torkko), asetti nihdin puolestaan	50 0	
	Jören Matzon, poika	18 2	
1	Brusius Grelsson (Krekola)	63 0	
	Niels Brosiusson, poika	22 3	3.
1/2	Thomas Peersson (Laulaja)	65 0	Knecht
1/2	Michell Bengtsson (Hakuni), ontuva	62 0	Jacob Thomasson
	Märthen Michelsson, poika, asetti nihdin puolestaan	40 4	Mietäi by
1/3	Sigfred Märthensson (Kyttä)	34 5	
2/3	Grels Simonsson (Kakkuri)	37 6	
K.	Jacob Thomasson, renki	18 7	
1/4	Matz Brosiusson (Tassi)	32 8	
1/2	Matz Sigfrefsson (Säntti)	36 9	
	Henrich Lucasson, renki	17 10	
1/2	Eskill Knutsson (Piirto)	72 0	
	Valentin Eskilsson, ratsumies	0	
/ 4	Carll Thomasson (Lusa)	66 0	
	Märthen Carlsson, poika	24 1	
	Jalaxjärfwi		
1/4	Matz Hennersson (Kouko), halvattu	38 0	
1/2	Eskill Jacobsson (Lammi), halvattu	40 0	
1/3	Jöns Staffansson (Kanto)	45 2	4.
1/2	Jacob Bertilsson (Jokipii)	70 0	Knecht
	Philipus Jacobsson, poika	26 3	Sigfred Jörensso i
K.	Sigfer Jörensso n, renki	20 4	Jalaxjärfwi
1/4	Jören Nisiusson (Luopajärvi)	39 5	
1/2	Malin leski (Luopa)	0	
	Kuricka by		
3/4	Erich Bertilsson (Kylmäjyrä), kestikievarinpitäjä	60 0	
	Matz Erichsson takuuta vastaan vapaana, tehnyt kahdesti huorin	25 0	
11/12	Marcus Jönsson (Vähä-Kurikka)	47 6	
	Jacob Marcusson, poika	16 7	
1	Thomas Jönsson (Iso-Kurikka)	40 8	
	Thomas Henderhsson, renki	17 9	

Manttall		Älder	Rothen
1/3	Påll Staffansson (Kohtala), asetti nihdin puolestaan	25 10	
K.	Brosius Staffansson, veli	22 1	5.
3/4	Jören Brosiussn (Saari), neljännesmies	70 0	Knecht
	Jacob Jörensso, kuolemaisillaan	20 2	Brosius Staffansson
	Thomas Jörensso, poika	15 3	i Kuricka
1/3	Matz Eskilsson (Paavola)	40 4	
1/2	Niels Månsson (Reinikka), kivulloinen	60 0	
	Jacob Nielsson, poika	24 5	
	Tuiskula		
1/3	Clemet Knutsson (Plosila), kyytirättäri	42 6	
1/4	Knut Knutsson (Lipaskuusi)	50 0	
1/2	Michell Leosson (Levula)	24 7	
1/2	Henrich Erichsson (Orhainen), sokea	64 0	
	Teophilus Henrichsson, poika	23 8	
1/2	Joseph Mårthensson (Nisula)	35 9	
2/3	Peer Matzon (Iso-Tuisku)	60 0	
	Peer Grelsson, vävy, asetti nihdin puolestaan	26 10	
2/3	Bertill Erichsson (Vähä-Tuisku), sokea	80 0	
	Lars Clemetsson, vävy	30 1	
	Nenättömä		
3/4	Sigfred Simonsson (Yli-Antila)	62 0	
	Jacob Sigfredsson, poika, kuolemaisillaan	25 0	
2/3	Oluf Matzon (Ala-Antila)	26 2	
2/3	Matz Matzon (Hoiska)	40 3	
1	Matz Nielsson (Nikkola)	60 0	
	Peer Matzon, poika	19 4	6.
1	Grels Staffansson (Hirvelä)	27 5	Knecht
	Matz Staffansson, veli	20 6	Henrich Bertilsson
K.	Henrich Bertilsson, renki	20 7	i Nenättömä
1/2	Erich Matzon (Panttila)	90 0	
	Henrich Matzon, vävy	50 8	
1/2	Matz Knutsson (Äijälä), kivulloinen	65 0	
	Jouppila		
1	Michel Thomasson (Iso-Koivisto)	80 0	
	Clemet Michelsson, poika	38 9	
K.	Eskill Andersson, renki	20 10	
1/2	Philpus Matzon (Vähä-Koivisto)	25 1	7.
1	Brosius Staffansson (Karjala), halvattu	56 0	Knecht
	Brosius Brosiussn, poika	24 2	Eskill Andersson
3/4	Påll Sigfrefsson (Piirto), kivulloinen	57 0	i Jouppila by
	Marcus Pålsson, poika	15 3	
1	Matz Clemetsson (Jouppila), asetti nihdin puolestaan	56 0	
	Thomas Matzon, poika	15 4	
1	Hans Grelsson (Ranto), kivulloinen	36 5	
	Jacob Hansson, poika	16 6	
1	Knut Erichsson (Rahko), kivulloinen	63 0	
	Marcus Knutsson, kaatumatauti	27 0	
K.	Bertill Jönsson, renki	24 7	
1	Henrich Henrichsson (Penttilä)	40 8	
	Jören Carlsson, ratsumies	0	
	Cockoila		
1	Niels Westesson (Västilä)	80 0	
	Johan Nielsson, poika	26 9	
3/4	Henrich Jacobsson (Koskenkorva), sairastaa tyrää	40 0	
	Henrich Henrichsson, poika	15 10	
1	Thomas Matzon (Havusela)	60 0	
	Lars Thomasson, poika	24 1	
2/3	Thomas Erichsson (Posso)	70 0	
	Clemet Palsson, poikapuoli	34 2	8.
1	Frans Fransson (Talosela)	90 0	Knecht
	Urban Clemetsson, pojanpoika	30 3	Bertill Jönsson

Manttall		Ålder	Rothen i Jouppila
2/3	Rasmus Knutsson (Raskula)	54 0	
	Sixtus Rasmusson, poika	18 4	
1/2	Henrich Larsson (Riippi), sairastaa tyrää	60 0	
3/4	Matz Jacobsson (Jaakko-Kokko)	38 5	
2/3	Joseph Bengtsson (Seppi-Kokko), halvattu	60 0	
	Henrich Josphehsson, poika	24 6	
3/4	Erich Jacobsson (Yrjänä-Kokko)	42 7	
2/3	Erich Matzon (Hyövälti), kivulloinen	50 0	
	Thomas Erichsson, poika	18 8	
1	Michell Jacobsson (Ilkka), kivulloinen	60 0	
	Johan Michelsson, ratsumies	0	
	Sigfred Michelsson, poika	20 0	
3/4	Nisius Mårthensson (Suomu)	56 0	
	Sigfred Nisiusson, ratsumies	0	
	Matz Nisiusson, poika	17 0	
	Lachtis		
1/2	Michell Fransson (Pietilä)	60 0	
	Thomas Michelsson, poika	26 9	
1	Frans Jönsson (Rahnasto)	50 0	
	Simon Fransson, ratsumies	0	
2/3	Lars Matzon (Huikku)	35 10	
3/4	Matz Matzon (Lahti)	44	
1/2	Matz Anderson (Torala)	50 0	
1/2	Bärn Andersson (Torala II), ratsumies	0	
1/2	Peer Thomasson (Nahkaluoma), ratsumies	0	
2/3	Jören Nielsson (Karjanmaa)	47 0	
	Henrich Olsson, vävy, ratsumies	0	
2/3	Michell Thomasson (Paharanta I. Ranta)	60 0	
	Lars Michelsson, ratsumies	0	
	Mårthen Michelsson, poika	20 0	
	Peurala		
1/2	Jacob Larsson (Jouppusela)	65 0	
7/12	Henrich Jörensso (Hoppala), kivulloinen	46 0	
1/2	Matz Mårthensson (Jouppusela II), halvattu	60 0	
2/3	Michell Erichsson (Korpi), kivulloinen	60 0	
	Grels Michelsson, ratsumies	0	
2/3	Joseph Matzon (Yli-Kiikka), ratsumies	0	
	Thomas Josephhsson, poika	20 0	
2/3	Simon Bengtsson (Ala-Kiikka), kivulloinen	50 0	
	Kyrckio by		
2/3	August Henrichsson (Yli-Kauppila)	64 0	
	Henrich Augustinusson, poika	25 1	9.
2/3	Michell Henrichsson (Ala-Kauppila)	60 0	Knecht
	Mårthen Michelsson, poika, asetti nihdin puolestaan	27 2	Bengt Erichsson i
1 ½	Hans Mårthensson (Hannuksela), vanha ratsumestari	67 0	Kyrckiobyn
	Matz Matzon, renki, sairastaa tyrää	20 0	
1	Thomas Eskilsson (Kirkonkokko)	70 0	
	Sigfred Andersson, ratsumies	0	
	Henrich Thomasson, poika	40 3	
K.	Bengt Erichsson, renki	20 4	
1	Simon Matzon (Antila)	54 0	
1	Simon Knutsson (Ollila)	54 0	
	Simon Simonsson, poika	22 5	
2/3	Anders Matzon (Laurosela), sairastaa tyrää	60 0	
	Lars Andersson, poika	20 6	
1	Clemet Leosson (Seppälä)	60 0	
	Thomas Clemetsson, ratsumies	0	
	Joseph Matzon, poika	35 0	
	Paloby		
1/2	Matz Matzon (Jussila)	58 0	
3/4	Grels Jörensso (Ketelä), halvattu	58 0	
1	Jören Bengtsson (Kahma)	70 0	

Manttall		Ålder	Rothen
	Samuel Clemetsson, ratsumies	0	
	Anders Jörensso	40 0	
2/3	Jören Lucasson (Mattila)	40 7	
	Röysköiläby		
1/2	Grels Matzon (Vähä-Loppi), sairastaa tyrää	60 0	
1	Henrich Matzon (Iso-Loppi)	18 8	
1	Päll Larsson (Kuhna)	36 9	
2/3	Jacob Knutsson (Ojanperä)	38 10	
1	Knut Erichsson (Rinta-Röyskö)	60 0	
11/12	Brosius Erichsson (Latva-Röyskö)	90 0	
	Mårthen Brosiusson, poika	40 1	
1/2	Bertill Staffansson (Luhtasela)	37 2	
	Knut Knutsson, renki	19 3	
	Peldoniemi		
1	Simon Andersson (Rinta-Nikkola), heikko näkö	64 0	
	Anders Mårthensson, kivulloinen renki	40 0	
1/2	Jören Pålsson (Välkkilä)	32 4	
2/3	Simeon Andersson (Pirilä), halvattu	35 0	
2/3	Bärnt Knutsson (Latva-Nikkola), kivulloinen	46 0	
	Jacob Sawolainen, ratsumies	0	10.
1 ½	Zacharias Pålsson (Talvitie), menettänyt silmän	38 5	Knecht
	Jacob Henrichsson, renki	15 6	Matz Brosiusson
K.	Matz Brosiusson, renki	20 7	i Peldoniemi
2 3/4	Sixtus Bengtsson (Sihto)	76 0	
	Jören Erichsson, vävy	50 0	
	Clemet Jörensso, poika	16 8	
1	Hans Pålsson (Peltoniemi), nimismies	40 0	
	Bengt Matzon, renki	72 0	
	Thomas Matzon, on menettänyt silmän ja toispuolisesti halvattu	19 0	
	Oluf Kettu, renki	18 9	
	Seinäjöchi		
1	Jacob Erichsson (Jouppi), kivulloinen	59 0	
	Lars Jacobsson, poika	20 10	
3/4	Jören Jacobsson (Jouppila)	68 0	
	Anders Jönsson, vävy, hampaaton	41 1	
1	Thomas Rasmusson (Uppa), kivulloinen	50 0	
	Jacob Erichsson, poika	20 2	11.
K.	Henrich Bertilsson, renki	19 3	Knecht
1	Brosius Matzon (Marttila)	70 0	Henrich Bertilsson
	Thomas Brosiusson, poika	30 4	i Seinäjochi
1/4	Bertill Peersson*), halvattu*) Ei ilmajokinen?	60 0	
	Nisius Bertilsson, poika	16 5	
	Alawoträsk		
1/4	Erich Olsson (Hukka)	38 6	
1/4	Staffan Olsson (Jääskä), heikko näkö	68 0	
1/2	Knut Henrichsson (Kahra)	40 7	
1/3	Joseph Olsson (Härkölä)	30 8	
1/3	Henrich Jönsson (Röyskö)	70 0	
	Matz Henrichsson, poika	26 9	
1/4	Eskill Jönsson (Salmi), kivulloinen	62 0	
	Jören Eskilsson, poika	25 10	
1/4	Thomas Thomasson (Tusa)	34 1	
	H. K. M. metsästäjä Alavudella		
1/3	Simon Larsson (Olkkonen)	28 2	12.
K.	Jören Jacobsson, veli	26 3	Knecht
1/4	Matz Jacobsson (Vihoinen l. Ilkka)	35 4	Jören Jacobsson
	Bertill Larsson, renki	22 5	i Alawoträsk
1/4	Bengt Jacobsson (Koskutjärvi?), sairastaa tyrää	70 0	
	Bärnt Bengtsson, poika	40 6	
	Pastorin renkejä pappilassa		
	Michell Matzon	46	
	Eskill Henrichsson	30	

Manttall	Ålder	Rothen
Påll Bengtsson	20	
Pastorin renkejä omistamassaan Peuralassa		
Simon Sawolainen	45	
Frans Thomasson	22	
Clockaer, heikko näkö	52 0	

Vakuudeksi alla kirjurin sinetti

Päiväys yllä

Knutt Classon Uglä

(Sinetti)

Anders Bergh

Lähteet:

Ruotu- ja väenottoluettelot Pohjanmaalta (Roterings- och utskrivningslängder Österbotten), mikrofilmit WA 773, WA 774 ja WA 775.

Suomen asutuksen yleisluettelo, Ilmajoki, mikrofilmit OS 120, OS 121 ja OS 122.

Kiitos Markku Pihlajaniemelle avusta tekstin selvittämisessä ja käännöksessä.

Oikaisu Juuret 1/2002:

Ilmajoen Rahnaston perinnönjako ja kirkkoherra Esaias Ravander-juttuun oli pujahtanut yhden henkilön osalta syntymä- ja kuolinaikavirhe: Sivun 27: Antti Pietarinpoika Hannuksela e Seppälä on syntynyt 10.1692 ja kuollut 03.02.1748.

Kysymys Lapualaisille

Tunteeko kukaan lapualaista Martti Antinpoikaa, joka asiakirjojen mukaan oli ostanut viimeistään 1727 Ylistaron Marttalan talon, vaikka ei näytäkään koskaan todellisuudessa muuttavan Ylistaroon
Matti Lehtiö

Etsin tietoja Alavudella, Peräseinäjoelta, Kurikasta, Kauhajoelta ja Jalasjärveltä mainituista Ritola nimisistä asutuksista. Sijainnista, ja alueen asutusolosuhteista.

Matti Lehtiö

Vöyrin kylän rippikirjassa vv.1750-69 Jöralan kylän Kattilin talon isäntänä mainitaan vuonna 1693 syntynyt Henrich Thomasson, joka kuolee noin 1766. Hänen toisena vaimonaan mainitaan Anna Jacobsdr, joka kuolee leskenä 11.3.1778.

Eri lähteiden mukaan Isossakyrössä, Ylistarossa, Lapualla, Kuortaneella, Alavudella ja mahdollisesti myös Ähtärissä on toiminut 1740-50-luvuilla tapulin ja kirkon korjaus- sekä rakennustöissä vöyriäinen rakennusmestari Heikki (Henrich) Katila (Katil, Kettil, Catik, Catill, Katilainen).

Onko mahdollisesti kysymyksessä edellä mainittu Jöralan kylän Henrich Thomasson?

Matti Keskinen

Lehden ”päätoimittajaa” kiinnostaa myös edellä mainittu henkilö!

Olisiko niin, että kysymyksessä on vähäkyröläissyntyinen Heikki Tuomaanpoika Pärkkä Tervajoen kylästä, jonka tiedetään muuttaneen Vöyriille Isonvihan jälkeen ja asuneen vuonna 1725 Lombyn kylässä.

Wilhelm Mansijn – Ilmajoen pitäjänkirjuri

Kuka oli ja mistä tuli Ilmajoelle pitäjänkirjuriksi Wilhelm Mansin? Jo pelkkä nimikin herättää uteliaisuuden ja huomaa päätyvänsä pohdiskelemaan sen alkuperää, sillä sen verran erikoinen se on, verrattuna Ilmajoen alueella noina aikoina käytössä olleisiin nimiin. Kysymys Wilhelm Mansinin ilmestymisestä Ilmajoelle on ollut usein hänen jälkeläistensä pohdiskelun aiheena. Koska Wellam kuuluu esi-isieni laajaan Etelä-Pohjalaiseen kirjoon, kiinnostuin kokoamaan hänestä pitäjänhistorioiden, mutta myöskin rippikirjojen, manttaaliluetteloiden ja SAYn tietojen avulla yhteenvedon, joka toivottavasti osaltaan raottaa tätä salaperäisyyden verhoa, joka Wellamin saapumista Ilmajoelle on ympäröinyt. Minun sydämeni tämä esi-isäni, menneisyyden Ville Vallaton, on jo täysin valloittanut. Valloituksen syvyyttä kuvaa yllätyksellinen, tarinan loppumetreillä tapahtunut käräjöpöytäkirjalöytö, joka vaati toteutuakseen yhdeksänsadan kilometrin ja kymmenen tunnin edestakaisen bussimatkan Helsinkiin ja kansallisarkistoon. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun tarina oli jo valmiiksi kirjoitettu, ikään kuin satojen vuosien takaa ohjailtaisiin kirjurin jälkeläisen kynää kirjoittamaan tarina siten, kuin se todellisuudessa oli ja tapahtui. Kutsun esi-isääni Wilhelmiä tässä tarinassa Wellamiksi, koska sen nimiseksi hänet on alun perin löytämässäni asiakirjoissa kirjoitettu.

Talvinen tarina Vaasasta

Sattumien ohjailun varmasti tuntee jokainen sukututkija. Onnenkantamoiset ovat niitä pieniä valon viiruja, jotka tulevat äkillisesti ja täysin yllättäen avuksi, kun esi-isän jälkiä ei löydy mistään ja etsijä tuntee harhailevansa täydellisessä pimeydessä. Valonsäteen pimeyteeni toi Vaasan historian ykkösosasta löytynyt tarina eräästä Wellam Mansinista ja hänen talvisesta kaupunkimatkastaan. Käräjöpöytäkirjoihin pohjautuva tarina kertoo hänen vuonna 1690 Vaasan kaupunginkellarissa kannuja kallistelllessaan piloillaan miekkailleen valopäreillä ja kepeillä krouvin pöydän yli seinäjokisen Matti Pietarinpojan kanssa. Miekkailu muuttui myöhemmin painiotteluksi ja Wellamilta katkesi taiston tiimellyksessä reisiluu. Liittynevätkö poikamaiseen, villiin ja vallattomaan vapaa-ajan viettoon myöskin ne rivit, joilla

Lapväärtin historia I kertoo Vaasassa asuneen välskäri Michel Knäckin kisällinä toimineen Petter Pettersson Watzin käyneen syksyisellä sairaskäynnillä Kristiinankaupungissa parantamassa raatimies Wilhelm Mansiinia vuonna 1692? Melkoisella varmuudella voinee todeta kyseessä olevan sama mies, joka myöhemmin toimi Ilmajoella pitäjänkirjurina. Arvailujen varaan sen sijaan jäänee seinäjokisen Matti Pietarinpojan henkilöllisyys.

Kiipeilijä Kristiinankaupungin kellotornissa

Wellam oli kaikista kertomuksista päätellen tulisieluinen mies ja vikkela käänteissään, sillä sen verran usein hänet voi löytää tilanteista, joista ulospääsy kulki vain käräjien kautta. 25.8.1688, kun hän oli joutunut viipymään asioittensa vuoksi Kristiinankaupungissa, hänen nähtiin kiipeävän raatihuoneen kellotorniin, kellon koneistoa voitelemaanko, ei selviä tekstistä, mutta kuitenkin hän onnistui käsittelemään kelloa niin, että se joutui epäkuntoon ja vaikka pelästynyt kiipeilijä tarjosi sovittajaisia kellonsoittaja Olof Perssonille, ei hän välttynyt käräjätuomiolta.

Useita muitakin mainintoja Wellamista löysin Kristiinankaupungin historiasta, jonka mukaan hän vuonna 1688 velkoo Kristiinankaupungin raastuvassa Kalajoen kirkkoherran apelta, Hans Thorssonilta saataviaan 510 taalaria sekä velalle kuuden prosentin korkoa. Lieneekö hän koskaan saanut koko summaa takaisin, sillä vastaajalla ei ollut varaa maksaa velasta osaakaan suurten merivahinkojen takia. Vuonna 1691 kuitenkin ulosmitattiin Hans Thorsson-vainajan omaisuutta Wellam Mansijnin velan maksuksi yhteensä 333 taalaria, joten aivan täysin velka ei ilmeisesti jäänyt suorittamatta.

Raatimies ja laivanomistaja

Kristiinankaupungin porvaristo pyysi raatimieheksi Henrik Lukassonin ja Wellam Mansijnin vuonna 1691. Raatimiehiksi he suostuivatkin ja vanhoivat saman tien virkavalansa. Näin saatiin kahden raatimiehen vajuus yksimielisesti täytettyä.

Raatimiesten tuli olla hyvämaineisia porvareita, joten kellotornikiipeily raastupaseuramuksineen ja Vaasan krouvin valopäremiekkailu painiotteluineen eivät ilmeisesti vaikeuttaneet

Wellamin urakiertoa. Raatimiehen elämäkokemukselle pantiin näet myöskin painoa. Raatimiehen toimi oli pysyvä ja elinikäinen, jolle raatimies muuttanut kaupungista tai muuten poikkeuksellisesti pyytänyt eroa.

Raastuvanoikeudessa kristiinalainen Wellam näyttää esiintyvän tämän tästä, muutenkin kuin raatimiehenä, mm. halutessaan vuonna 1693 rakentaa 9-sylisten kölin limisaumaisen aluksen valittaen köyhyyttään oikeuden kehoitettua häntä tekemään aluksestaan tasasaumaisen. Köyhymistäkö edesauttoi myös porvari Hieronymus Höijer jättäessään sopimuksensa täyttämättä? Hieronymus oli hieronut kauppoja Wellamin kanssa ostaakseen tältä vanhan laivan 70 taalarilla. Laiva oli huonokuntoinen ja vanha, jonka vuoksi Hieronymus jätti hieronnat sikseen ja perui sopimuksen.

Krouvariksikin Wellam joutui vuosina 1692-1694, jolloin kellarivapaudesta käytiin periaatteellista keskustelua raastuvassa. Kristiinankaupungin raatihuoneen kellarissa oli pitänyt krouvia pormestari Elias Gavelius, joka kyseli porvaristolta, haluaisiko joku heistä ryhtyä krouvariksi. Porvaristo kuitenkin kieltäytyi maksuista, koska pormestarikin oli maksutta hoitanut krouvia jo kaksi vuotta. Neljä porvaria asetettiin hankkimaan kellarijuomia, maksutta. Porvareita tuli kuitenkin vain kolme, sillä Wellam Mansijn otti kaksi osuutta, esittäen samalla, että kaupungille voisi maksaa pienen korvauksen, mutta muut sanoivat jättävänsä krouvaroinnit sikseen, jos heiltä perittäisiin rahaa. Vuonna 1694 samat miehet jatkoivat tehtävässä.

Oppositiojohtaja ja notaari

Pitäjänhistoria kertoo, ettei Kristiinankaupungin pormestari Gavelius nauttinut suurta kansansuosiota ainakaan porvarien keskuudessa, koska hänet nimitti kuningas, eikä häntä valittu porvarien tahdosta. Yhteistyö ei sujunut vaikeuksista ja suhteet porvaristoon takkuilivat tämän tästä. Välien tulehtumisesta kertoo porvariston huhtikuussa 1694 suorittama uloskävely kesken istunnon. Syynä oli riita kaupungin vuoden 1691 tileistä, joista porvariston oppositio oli kirjoittanut maaherralle. Gavelius selitteli verojen keruutaan, mutta hänelle ei haluttu näyttää maaherran vastausta ja silloin oppositiota johtanut Wellam Mansijn ystävineen käveli mielenosoituksellisesti ulos. Raastupaan jääneet 19 porvaria paheksuivat käytöstä.

Anders Björnströmin sanouduttua irti notaarin virastaan marraskuussa 1694, halusi osa porvaristosta hänen tilalleen Wellam Mansijnin, joka vannoi virkavalansa jo seuraavassa kokouksessa. Wellam ei kuitenkaan kauan virassa vanhentunut, sillä hän sanoutui irti jo maaliskuussa 1696, koska hänelle ei suostuttu maksamaan yli 100 taalarin vuosipalkkaa. Kaupunginkasöörinä toimi Wellamin lanko, raatimies Jakob Jakobsson Ryttare, joka sanoutui irti toukokuussa 1695. Irtisanoutumisen syytä ei ole tekstissä mainittu.

Puoliso ja kuolinpesäkiistat

Kristiinankaupungin henkikirjat kertovat Wellamin olleen naimaton vuonna 1692. Samana vuonna mainittiin Tukholmasta tulleen kauppias Erik Westlingin ostaneen Wellam Mansijnin vanhempien talon, joka tapahtuma selviää Kristiinankaupungin tonttikauppojen luettelosta, ja josta voi päätellä Wellamin olleen jo toisen polven kristiinalainen. Wellam Mansijnin kerrotaan asuneen vuonna 1693 Kristiinankaupungin pohjoisosassa notaari Anders Björnströmin, Thomas Erikssonin ja Johan Månssonin naapurissa.

Vuoden 1695 henkikirjoihin on Wellamille merkitty vaimo ElisaBetta. Henkilöllisyys ja nimi tarkentuvat Kristiinankaupungin rakennuksista kertovan luettelon tiedoista, sillä vuonna 1695 Wellam Mansijnin vaimon Elisabet Jakobsdotter Ryttaren omistuksessa mainitaan olleen mm. uusi tupa portilla, 12 ikkunaa, liesi, ovesa lukko ja saranat, 3 pitkää penkkiä, eteinen ja pieni kylmä kamari, kellaritupa, 6 ikkunaa, holvikellari, pakaritupa, kamari ja eteinen, eteiskamari, 7 ikkunaa, 3 liettä ja leivinuuni, 3 aittaa, puuliiteri, sauna, talli, 2 kaivoa, uusi portti merelle päin, navetta, sikala ja puuliiteri. Arvo taalareissa ja äyreissä 350:12. Elisabet Ryttare kuoli vuonna 1695, joten kovin pitkäaikaiseksi ei Wellamin avioliitto muodostunut.

Elisabet Ryttaren kuolinpesän hoidossa oli epäselvyyksiä ja kiistoja, sillä Wellam-leski halusi ottaa Johan-rengin pois laivasta kalastustöihin. Johan oli hänen vaimonsa poika. Alaikäisen pojan holhooja, Elisabetin veli Jakob Jakobsson Ryttare piti huolta sisarenpoikansa Johan Mattssonin eduista ja vaati pojan pitämistä nimenomaan laivalla, koska näki holhottavan Johanin edun olevan, että laiva purjehtisi mahdollisimman täsmällisesti ja säännöllisesti.

Leskimiehen elämää

Kristiinankaupungin porvareiden kotimaisista kauppasuhteista kertovien pöytäkirjojen mukaan Wellamin todetaan vuosina 1695-96 olleen velkaa mm. Vaasan Henrik Eggersille 400 taalaria sekä toiselle Vaasan kauppiaille, Michel Fantille 60:18 taalaria mm. silkkikankaasta. Siitä, vaikuttiko vaimon kuolema velkaantumiseen, ei ole tietoa. Laivakiistoja oli useitakin, sillä Wellam närkästyi Jakob Jakobssonille, koska tämä ei tarjonnut hänelle heidän yhteisomistuksessa olleesta laivastaan Jakobin omistaman puolikkaan etuosto-oikeutta. Yhteisomistaja Jakob oli todennäköisesti Wellamin lanko.

Vuonna 1697 löydämme Wellamin jälleen käräjätuvasta, sen nurjalta puolelta. Tällä kertaa oli kyseessä tervakauppa. Kapteeni Olof Strömin lesken edustajana oli Wellam myynyt tervaa Vaasan Fantin laivan kapteenille. Myöhemmin raastuvassa leski väitti, ettei Wellamilla ollut mitään oikeutta mennä hänen ranta-aittaansa.

Vuonna 1699 esitti maistraatti porvaristolle kuinka paljon haittaa ympäristön metsän pedot aiheuttivat, kysellen kaupunkilaisten jahtihalukkuutta. Jokaisesta talosta piti lähteä jahtiin niin monta ihmistä kuin pääsi ja jokaisen piti ottaa karhuverkko mukaansa. Jahtia johtanut Jakob Knutsson ei ollut tyytyväinen kaupunkilaisten aktiivisuuteen, sillä porvari Petter Asp oli lähettänyt vain renkinsä eikä Wellam Mansijn ollut metsästyspäivänä paikalla. Jälleen kerran Wellam jätti vastaamatta syytökseen selitellen, ettei Jakob Knutsson hänen mielestään ollut mikään laillinen viskaali vaan mitätön pormestarin juoksupoika vain. Tuomioita ei kuitenkaan jaettu, sillä laiminlyöjiä oli muitakin. Petojen pelko ja kontioiden kiinniottamisen tarve ei ilmeisesti ollutkaan sillä hetkellä niin hälyttävän suuri.

Kaupunginsihteerin, joka lähti Lapväärtiin ja päätyi Ilmajoelle

Kristiinankaupungin ja Lapväärtin kirkonkirjat ovat tutkimusajalta tuhoutuneet, mutta kansallisarkistosta etsimistäni henkikirjoista eli manttaali-luetteloista voidaan todeta, että vuonna 1692 Wellam Mansijn kirjattiin Kristiinankaupunkiin yksinään. Vuonna 1695 Wellam Mansijn + hustru ElisaBetta + 2 renkiä ja 1 piika. 1696 Wellam Mansijn + renki + piika. 1698 Wellam Mansijn + hu Wallborg. 1699m Mansijn + Wallborg sekä 1700 Wellam Mansijn + h. Wallborg. Kristiinankaupungin asiakirjoissa sukunimi

esiintyy muodoissa Mansin, Mansiin tai Mansijn. Kristiinankaupungin- sekä Lapväärtin historia I kertovat Wellamin siirtymisestä virasta ja pitäjästä toiseen näin:

Kaupunginsihteerin Wellam Mansijnista tiedetään, että hän oli ollut Kristiinankaupungissa tullipalvelijana ja että häntä vuonna 1700 oli suositeltu Lapväärtin pitäjänkirjurin virkaan. Wellam Mansijn, tullipalvelija Kristiinankaupungista osoitetaan Johan Thomassonin tutkimana pitäjänkirjurin toimeen Lapväärtissä, joka käräjillä syyskuussa 1700 hyväksytään. Pitäjäläisten pitää hyväksyä aloite. Mansijn hoiti virkaansa Lapväärtissä Ison vihan alussa.

Suomen Asutuksen Yleisluettelon mukaan skn. skrif. Wellam Mansijn ja H. Wallborg kirjattiin Lapväärtiin vuosina 1702-1711, jonka jälkeen löydämme maininnan: "*bör observeras i Ilmola*".

Pitäjänkirjureista kertoo Liakan Ilmajoen pitäjä, että heidän "piti palvella pitäjää ja lukea pitäjänmiehille kirjoituksia". Pitäjäläisten palveleminen tarkoitti kirjoitusten sepittämistä pitäjäläisten puolesta, jonka lisäksi kirjurin tuli olla kirjoitustaitoinen ja palvelunhaluinen. Ilmeisesti Wellam Mansijn täytti nämä vaatimukset, koska hän vuonna 1713 siirtyi Ilmajoen pitäjänkirjuriksi Lapväärtistä, jossa hän oli jo n. 13 vuotta toiminut samassa tehtävässä. Wallborgin kuoltua avioitui kaksinkertainen leskimies Wellam vielä kerran, onnekseni, sillä hänen kolmannelta vaimostaan, Ilmajoen Raskulan lampuodin nuoresta tyttärestä Liisasta ja heidän tyttärestään Mariasta tuli esiäitejäni ja Marian pojasta, valtiopäivämies Pietari Västistä esi-isäni.

Yllättävät kärjäpöytäkirjalöydöt

Kansallisarkiston kätköistä löytämäni pöytäkirja Kristiinankaupungin käräjiltä 1688 kertoo Wellam Matsson Mansijnin, Kristiinankaupungin pormestari Johan Hanssonin, Vaasan pormestari Jakob Rossin sekä Wellamin isän Mats Mårtensonin veljen Johan Mårtensonin välillä tehdystä sovittelusta ja uudesta perintöriidasta koskien Wellamin isänpuoleista perintöä. Pormestari Johan oli toiminut alaikäisen Wellam Matssonin holhoojana ja oli nyt Wellamin haastamana käräjillä. Perintöjä oli soviteltu jo aiemmin ja vuonna 1682 oli tehty sovintokirja Jakob Rossin ja Johan Hanssonin kesken, allekirjoittajana myös Johan Mårtensson. Tämän asiakirjan Johan Hansson tuo esiin oikeudessa 1688 käskien Wellamia kohdistamaan

vaatimuksensa Jakob Rossille, joka on sovintokirjan mukaan ottanut huostaansa holhotin perintöhopeat, arvoltaan 350 taalaria, Wellamin isän talosta Hans Thorssonilta saadut rahat 400 kuparitaalaria sekä pellot, niityt ja tuulimyllyn 110 taalarin arvosta. Mitään muuta kuolinpesän omaisuudesta ei ollut jäljellä, kun velat oli vähennetty. Perintöriita oli molempien osapuolten toimesta jo aiemmin vedetty Korkeaan Kuninkaalliseen Hovioikeuteen, jonka seurauksena sovittelukirja oli sinetteineen laadittu. Pormestari, luotettu Johan Hansson sanoo tämän lisäksi, ettei hän missään määrin, tätä asiaa koskien, halua Wellam Mansijnille tai tämän valtuutetulle vastata, vaan pyytää, että tämä hakisi vaatimuksiaan Jacob Rossilta, viitaten vakaasti sovitteluun. Wellamin valtuutettu Jacob Wilstadius esittää valtuutuksensa, päivättyinä 3 päivä elokuuta 1688 Wellam Mansijnin allekirjoittamana, ja sanoo tämän lisäksi olevansa syyttävänä osapuolena tässä asiassa ja pyytää, ettei pormestari kiirehtisi vastauksensa kanssa, ennen kuin hän on ensin esittänyt kanteensa lain mukaan. Pormestari muistuttaa tämän lisäksi miten hän oli ollut holhooja Wellam Mansijnin isänpuoleiselle perinnölle ja pitänyt inventaarion autuaan Mats Mårtenssonin jäämistöstä. Wellam syyttelee valtuutettunsa Jakob Wilstadiusen kanssa pormestari Johan Hanssonia ja ilmoittaa kärsineensä merkittävää vahinkoa autuaan isänsä jäämistössä, jonka hän voi hyvillä todisteilla osoittaa, jota vastaan pormestari Johan Hansson viittaa sovitteluun väheksyen valtuutettu Wilstadiusta ja sen enempiä vastailematta pormestari poistuu paikalta. Wilstadius pyytää ottamaan huomioon pormestarin huonon käytöksen istuvaa oikeutta kohtaan, sekä pyytää oikeudelta asian siirtoa seuraavalle päivälle, ja että oikeus vaikuttaisi siihen, että pormestari tulee oikeuteen mainitun inventaarion kanssa, mihin suostuttiin. Wilstadius pyytää lisäksi, että kaupunginpalvelija lähetetään kysymään inventaariota poistuneelta pormestarilta, mutta pormestari ilmoittaa tyylysti, että kaikki on jo sovittelun yhteydessä toimitettu Rossille.

Mitä tämän lisäksi voikaan päätellä vuonna 1682 helmikuun 13 päivänä kirjatusta käräjäpöytäkirjan otteesta liittyen Wellamin perintötaloon, sillä tuona päivänä Hans Thorsson huudatti ensimmäisen kerran autuaan Matts Mårtenssonin talon, tuulimyllyn ja peltotilkut, jotka hän oli hankkinut talon föörmyntäreiltä Jacob ja Wilhelm Rossilta? Tämä tapahtui hieman jälkeen sen päivän, jolloin

sovittelukirja 30 tammikuuta vuonna 1682 allekirjoitettiin ja laadittiin: ”torjuaksemme kaikki (wijd löftigheet) kustannukset ja ajanhukan, sen vuoksi olemme me keskenämme tehneet vapaaehtoisen sovittelun”. Wellam Mansijn oli tuolloin vielä alaikäinen eikä voinut puuttua isänsä talon myyntiin. Pohdiskeltavaksi jääkin, miksi pormestarit Wellamin perintöä keskenään sovittelivat ja siitä sovintokirjoja laativat ja miksi Johan Hansson niin kiireesti poistui paikalta kieltäytyen vastailemasta kiusallisiin kysymyksiin, eikä Jakob Rossia näkynyt mailla eikä halmeilla perintöjuttua käsiteltäessä? Miksi Wellam kohdisti syytöksensä vain Johan Hanssoniin? Näyttää siltä, etteivät Wellamin syntyperää peittävät salaisuuksien verhot vieläkään täysin auenneet, vaikka epäilyjä tiettyyn suuntaan herättävätkin viittaukset Pohjanmaan rikkaimmaksi mieheksi mainitun vaasalaisen suurkauppiaan Herman Jesenhausenin kuolinpesän perintövaatimusten olemassa oloon sekä Hans Boehmöllerin kuolinpesän velkoihin, jotka seikat pormestari Johan Hansson tuo käräjäjutun yhteydessä esille. Vielä tutkimatta olevat käräjäpöytäkirjat tuonevat lopullisen valaistuksen Wellamin sukujuuriin, joten meidän jälkeläisten työ jatkuu. Työksi en kuitenkaan kokenut hieman ennen lehden painoon menoa tekemääni pikaista matkaani kansallisarkistoon Helsinkiin tarkistamaan käräjäpöytäkirjan tietoja, vaikka vuorokauden sisällä tapahtunut yli kymmenen tunnin linja-autossa istuminen tuntuikin kesähelteellä enemmän kuin tuskastuttavalta. En pahoittele matkan rasituksia Wellamin tähden, sillä aivan ilmeistä on, että jos vääryyttä hänelle tapahtui perinnönjaossa, ei siitä kirjoittaminen 330 vuodeen kuluttua itse tapahtumasta voi olla turhaa, sillä oikeudella on tapana voittaa. Enemmän tai myöhemmin.

Sydämelliset kiitokseni sukulaisilleni Tapio Piirrolle osallistumisesta tämän tarinan tietojen kokoamiseen sekä Markku Pihlajaniemelle korvaamattomasta käänösavusta.

Osa Wellam Mansijnin sukupuusta:

Wellam Matsson Mansijn, s.n. 1667 k.n.1718 Ilmajoella

Mats Mårtenson, Wellamin isä

Johan Mårtenson, Wellamin isän veli

Elisabet Jakobsdotter Ryttare, Wellamin 1.puoliso, k. 1695 Kristiinankaupungissa.

Johan Matsson, Elisabetin poika

Jakob Jakobsson Ryttare, Elisabetin veli, Wellamin lanko ja Johanin holhooja. Laivanomistaja, kaupunginkasööri ja raatimies Kristiinankaupungista. Wallborg, Wellamin 2.puoliso. Vihitty Kristiinankaupungissa 1697 tai 1698. Wallborg kuoli Ilmajoella 48v ikäisenä v.1715. Ilmajoen rippikirjan mukaan pitäjänkirjuri Willam Mansin ja vaimo Walborg ovat kirjoitettuina Jaakko-Kokon talon rippikirjasivulle vuosina 1713-14.

Liisa Mikintytär, s.8.1692. Wellamin 3.puoliso. Vihittiin 29.12.1715 Ilmajoella. Raskulan lampuodin tytär. Kuoli 60v 8vk ikäisenä 27.10.1754 Ilmajoella

Simuna Antinpoika, Liisa Mikintyttären 2. puoliso, s. 10.1696. Lampuoti appensa jälkeen kuolemaansa 13.6.1745 asti.

Mikki Mikiinpoika Rasku Sillanpää Posso. Liisan isä, s. 9.1665 k. 26.1.1738 Ilmajoella. Ilmajoen Raskulan lampuoti.

Liisa Simunantytär Havunen, Liisan äiti. Mikon 1.puoliso, vihitty 1690, s. 10.1668 k. 7.4.1727 Ilmajoella.

Jaakko Wellaminpoika Mansijn, Wellamin ja Liisan poika, s. 01.1717 k. 1717 Ilmajoella puolen vuoden ikäisenä.

Maria Wellamintytär Mansijn, Wellamin ja Liisan tytär, s.10.1718 Ilmajoella. Marian kummit: Joseph Stenbeck, Tuomas Jaakonpoika Kokko ja Liisa, sekä Valpuri Heikintytär. Maria Mansijn isännöi Ilmajoen pitäjän Kokkolan kylän Västilää vuonna 1755. Kuoli 9.1.1795 Ilmajoella.

Iisakki Heikinpoika Västi, Maria Wellamintyttären 1.puoliso 26.10.1740, kuudennusmies, s.10.8.1720. Kuoli 3.1754 Ilmajoella.

Simuna Jaakonpoika Koskenkorva, Maria Wellamintyttären 2.puoliso 6.4.1755, s.21.10.1728. Västilän isäntä 1756-62. Kuoli 21.4.1783 Ilmajoella.

Tapani Iisakinpoika, Marian ja Iisakin poika. s.26.12.1741 Ilmajoella k.1773 Viapori. Isännöi Västilää 1764-1769. Sotilasnimi Stolt. Pso 13.6.1762 Anna Jaakontytär Kokko s.19.7.1733 Ilmajoella.

Heikki Iisakinpoika, Marian ja Iisakin poika. s. 12.4.1747 Ilmajoella.

Susanna Iisakintytär, Marian ja Iisakin tytär, s. 14.1.1749 Ilmajoella. Pso 28.12.1769 Iisakki Matinpoika, Isännöi Västilää 1770-1774.

Pietari Iisakinpoika Västi, Marian ja Iisakin poika, s.28.6.1751 Ilmajoella k.4.2.1826 Ilmajoella. Valtiopäivämies. Isännöi Västilää 1775-1825. Sotilasnimi Svarfvare. Pso 29.9.1771 Priita Samelintytär Keski-Koivisto, s.26.8.1747 Kurikassa k.19.6.1819 Ilmajoella.

Iisakki Iisakinpoika, Marian ja Iisakin poika. s.21.7.1752 Ilmajoella.

Samuel Simunanpoika, Marian ja Simunan poika s.23.1.1758 Ilmajoella k. 11.6.1809 Ilmajoella Pso 10.10.1779 Kristina Antintytär Strandberg s.4.1754 k. 1.1.1791 Ilmajoella.

Helena Simunantytär, Marian ja Simunan tytär s.1.8.1759 Ilmajoella k. 16.12.1804 Kurikassa. Pso 22.10.1780 Juha Eliaanpoika Nisula.

Muut artikkelissa mainitut henkilöt:

Hans Boehmöller, kauppias Kristiinankaupungista
Jacob Ross, Vaasan pormestari
Johan Hansson, Kristiinankaupungin pormestari
Herman Jesenhausen, suurkauppias Vaasasta
Jacob Wilstadius, Wellamin valtuutettu
Matti Pietarinpoika Seinäjoelta
Michael Knäck (myös Knäck), välskäri Vaasasta
Petter Pettersson Watz, välskärin kisälli Vaasasta
Olof Persson, kellonsoittaja Kristiinankaupungista
Henrick Lukasson, porvari Kristiinankaupungista, raatimies
Hans Thorsson, Kauppias Kristiinankaupungista.
 Kalajoen kirkkoherran appipuoli.
Hieronymus Höijer, porvari Kristiinankaupungista.
Elias Gavelius, Kristiinankaupungin pormestari
Anders Björnström, Kristiinankaupungin notaari
Erik Westling, kauppias Kristiinankaupungista
Thomas Eriksson, Wellamin naapuri Kristiinankaupungissa
Johan Månsson, Wellamin naapuri Kristiinankaupungissa
Henrik Eggers, kauppias Vaasasta
Michel Fant, kauppias Vaasasta
Olof Strömin leski Kristiinankaupungista
Jakob Knutsson, Kristiinankaupungista
Petter Asp, porvari Kristiinankaupungista
Johan Thomasson, Wellam Mansijnin ”tutkija”

Lähteet:

Kristiinankaupungin raastuvanoikeuden pöytäkirjat 13.2.1682 ja 9.8.1688
 Ilmajoen kirkonkirjat: rippikirjat, kastetut ja haudatut, Tapio Piirto.
 Salomon Hannelius hautajaispuheet nro 69. Tapio Piirto.
 Kristiinankaupungin manttaaliluettelot vuosilta 1692-1700
 Kristiinankaupungin historia I, Mäkelä-Pettersson-Åkerblom, 1984
 Vaasan historia I, Armas Luukko, 1971
 Lappfjärds Historia I, K.V. Åkerblom, 1938
 Ilmajoen pitäjä, Niilo Liakka, 1986
 Jaakko Ilkan suku, Jaakko Sarvela, 1987

Lisälehti Suomalaisen Virallisen Lehden numeroihin 109, 110 ja 111 vuonna 1906.

Nimenmuuttoa.

Me alempana nykyisten kotipaikkaimme mukaan kaupungittain ja pitäjittäin luetellut suomalaiset saatamme täten yhteisesti tiedoksi, että tästä toukokuun 12:nnestä päivästä, suomalaisuuden herättäjän J.V. Snellmannin muistopäivästä alkaen tulemme käyttämään kukin sitä suomenkielistä sukunimeä, joka alempana mainitaan tähänastisen niemme vierellä.

Samalla pyydämme niiden seurakuntain arvoisia kirkkoherranvirastoja, joihin nykyään kuulumme, hyväntahtoisesti ensi tilaisuudessa merkitsemään nimenmuutoksemme kirkonkirjaan.

Isokyrö – Storkyrö

Bask Jaakko - Hautamäki Jaakko	Berg Jaakko -	Kallio Jaakko	
Berg Maria Sofiia -	Kallio Maria Sofiia	Berg Matti -	Kallio Matti
Berg Sanna - Kallio Sanna	Flankkumäki Jaakko -	Pikkusaari Jaakko	
Hieperi Viktor -	Heinilä Viktor	Hjerpe Kustaa -	Havu Kustaa
Knaapi Johannes -	Kailio Jussi	Lindfors Kalle -	Elomaa Kalle
Löfberg Matti -	Antila Matti	Lönnngren Verner -	Vainio Verner
Nekander Ester -	Nummi Esteri	Nekander Wille -	Nummi Wille
Nybacka Juho -	Uusimäki Juho	Rautell Kosti -	Rautamo Kosti
Reinman J. E. -	Heimo J. E.	Wilskman Juho -	Malkasaari Juho

Muualta:

Me allkirjoitetut **Forsman**-suvun jäsenet – alaikäiset vanhempiansa joko luvalla tahi päätöksestä – käytämme vastedes vanhaa Ruotsista periytynyttä sukunimeämme sen suomenkielisessä muodossa **K o s k i m i e s**. Paikka itse kullekin alempana merkitty aika Toukokuun 12 päivä v. 1906.

Hämeen-Kyrön sukuhaaraa:

Lääketiiteen lisensiaatti **Akseli Yrjö Forsman** ynnä puoliso **Aino Karolina**. Helsingistä. Maanviljelijät veljekset **Yrjö Jaakko** ja **Juho Eero Lemmitty Forsman** Hämeenkyröstä.

Ilmajoen sukuhaaraa:

Vuori-insinööri **Kaarlo Väinö Forsman** ynnä veljensä **Mikael Rudolf**, Helsingistä. Ylioppilas **Kaarle Yrjö Forsman**, Ilmajoelta.

Ylistaron sukuhaaraa:

Opettajakandidaatti **Gustaf Jalmari Forsman**, Limingasta.

Ison-Kyrön sukuhaaraa:

Lyseon lehtori, viisaustieteen tohtori **Kaarlo Forsman**, Hämeenlinnasta ynnä puoliso **Verna** ja lapset: ylioppilaat **Aarno Rafael**, **Elma Kaino Maria** ja **Alli Ester** sekä **Saimi Elisabet**, **Ilta Ismene**, **Anna Verna**, **Sylvi Irene** ja **Eero Kaarlo Juhani**.

Normaalilyseon lehtori, viisaustieteen tohtori **Aukusti Valdemar Forsman**, Helsingistä ynnä puoliso **Ilta Eveliina** ja tytär **Aamu Aulikki Kotivalo**.

Kuopion hiippakunnan Piispa, jumaluusopin tohtori **Juho Rudolf Forsman**, Oulusta ynnä puoliso **Lyydi**. Tyttökoulun opettajatar **Hildur Forsman**, Porista.

Kirkkoherra **Eevertti Kustaa Forsman**, Seinäjoelta ynnä puoliso **Helmi** sekä lapset: **Eevertti Auvo Mielitty**, **Juhana Pietari**, **Aino Helmi Maria** ja **Verna Liisa**.

Seminaarin lehtori, viisaustieteen maisteri **Iivari Eliel Forsman**, Uudesta Kaarlebyystä ynnä puoliso **Hildur** sekä lapset: **Aune Talvikki** ja vastasyntynyt **poika**.

Jaakko Ilkalle

**Kyrön kirkko harmaassa asussaan
tunsi tuomiopäivän tulleen,
ei koskaan muistoissa tutuissaan
lie moista ihmettä kuulleen.**

**Ootti kirkko hiljaa vieraitaan
oli rahvas kutsuttu koolle.
Se tiesi, mitä varttomaan:
nuijapäälliköt tuomiolle.**

**Kontsaan saarella tammisunnuntain
koitti huovien koston hetki,
sanat viimeiset huusivat luuloissaan:
On päättynyt Ilkan retki!**

**Piilukirves mahtava kädessään
Ilkan vieressä Possoon Pentti.
Vilu puistatti kansaa nähdessään
- mitä naapurit mielessään tentti?**

**Jäsen kerrallaan irti ruumiista vaan,
terä välkkyvä vierehen viiksi.
Veri virtasi kuumissaan
kyynel naapurin silmässä kiiksi.**

**Teki työnsä mies purren hammastaan
aseveljen kaula katkes.
Huovijoukko irtotas takanaan
pilkkanauruhn ratkes.**

**Aseveljet ottavat vuoroaan,
nyt Kontsaan Yrjö ja Pirin Pentti.
Tuima ilme heilläkin kasvoillaan
- vain kuolohon muutama sentti.**

**Hämyssä tammisen pitkäperjantain
rahvas luuli nähneensä unta.
Selässään oli kantavinaan krusifiksiä vain
- satoi taivaalta vitilunta.**

**Kerran mullasta Pohjanmaan
on nouseva Ilkan Jaakko.
Käsi taas on tarttuva tapparaan,
kun punertaa Itä – Kaakko.**

2.10.2001 Pentti Perttula

2

Port Payé
Finlande
PMM
61500/13